

προθεσμίας κινούντων καὶ καταδικαζομένων εἰς ποινὴν καὶ διαπανήματα, ζῆτει βιβ. ζ. tit. 5. κεφ. κα. καὶ τὴν αὐτοῦ παραγραφὴν. [Sch. h. III. 371.]

ὑπόσχεσιν] Ἀπιφώνησιν. [Sch. i. III. 371.]

ἢ ἐν ἄλλῃ οὐκ ἔστι ποτε] Τί γὰρ, ὅτι ὁρῶν τὸ οἰκίον πρῶγμα ἐν ταύταις ταῖς ἡμέραις ἐκποιούμενον παρά τινος τῶν πενθούτων ἐσιώπησεν; [Sch. k. III. 371.]

Ὡς μὴ ἰσχύων ἐντὸς τοῦ πενθίμου χρόνου κινεῖν. εἰ γοῦν τυχὸν ἐμελλεν τὸ πρῶγμα προκατάξσεως γενομένης ἐντὸς τῶν πενθίμων ἡμερῶν ἐπίδικον γενέσθαι, καὶ μὴ δυνασθαι ἐκποιῆσθαι τοῦτο, οὐδὲ γέγονεν, ὡς τοῦ πενθούτου μὴ ἀναγκαζομένου ἀπαντῆν εἰς τὸ δικαστήριον, καὶ οὕτως ἐπίδικον λογισθήσεται καὶ οὐκ ἐκποιήσεται. [Sch. k. III. 371.]

γ. x) Ἐπειδὴ δὲ καὶ τοιαύτην ἀσεβειαν ἐν διαφόροις τόποις τῆς ἡμετέρας πολιτείας ἐγνωμεν ἁμαρτάνεσθαι, ὅτι τὰ τέκνα οἱ δανεισταὶ y) τῶν χρεωστούτων τολμῶσι κατέχειν, ἢ εἰς ἐνεχυρον, ἢ εἰς δουλικὴν ὑπηρεσίαν μισθοῦν z), τοῦτο πᾶσι τρόποις κολύουμεν, καὶ κελεύομεν, εἴ τις τοιοῦτό τι πλημμελήσει, μὴ μόνον ἐκπίπτειν αὐτὸν τοῦ χρέους, ἀλλὰ καὶ εἰς a) τοσαύτην ἄλλην ποσότητα καταδικάζεσθαι, δοθησομένην τῷ κρατηθέντι παρ' αὐτοῦ ἢ τοῖς γονεῦσιν αὐτοῦ· καὶ μετὰ τοῦτο καὶ σωματικαῖς ποιναῖς αὐτὸν καθυποβάλλεσθαι παρὰ τῶν κατὰ τόπον ἀρχόντων, ἐπειδὴ πρόσωπον ἐλεύθερον ὑπὲρ χρέους ἐτόλμησε κατασχεῖν, ἢ μισθῶσαι, ἢ ἐνεχυριάσαι b).

ὅτι τὰ τέκνα οἱ δανεισταί] Οὐκ ἐναντιοῦται τῇ προκειμένη νεαροῖ τοῦ πθ. κεφ. τοῦ α. tit. τοῦ ιθ'. βιβ. διότι ἐκεῖνο περὶ γονέων φησὶ μὴ δυναμένων ἑαυτοὺς ἀποθρέψαι, καὶ διὰ τὴν ἀπορίαν ἐκουσίως πωλοῦντων τὰ ἴδια τέκνα. ἢ δὲ παρούσα νεαροῖ ἐτεροῖον φάκτον μνημονεύουσα καὶ βουλευμένη ἀναστεῖλαι ἀδικον bb) ὁμοίαν τῶν δανειστῶν καὶ αὐτῶν ἀδικῶν παρὰ γνώμην τῶν γονέων ἁμαρτανόμενην εἰς τὰ τέκνα αὐτῶν, νομοθετεῖ τὰ δοξάντα αὐτῇ. καὶ μὴ νομίσης ὡς ἐξ ἀντιδιαστολῆς, ὡς εἶγε θελήσουσιν οἱ γονεῖς, δύνανται μισθοῦν ἢ ἐνεχυριάσειν τὰ τέκνα. ἀνεγνωθὶ γὰρ βιβ. κε. tit. ε. κεφ. κς. ὁ φησιν· Οὐδὲ τὰ τέκνα οὐδὲ ἐλευθέρους ὑποτίθειται τις, ἀλλ' ἐκείνα, ἃ ἐν οὐσίῃ ἔχει. τὸ αὐτὸ φησι καὶ τὸ πη. κεφ. τοῦ α. tit. τοῦ ιθ'. βιβ. [Sch. l. III. 371.]

εἴ τις τοιοῦτό τι πλημμελήσει] Θεοδώρου. Ἐὰν δανειστὴς κατὰσχῃ τὰ τέκνα τῶν ἰδίων χρεωστῶν εἰς ἐνεχυρον, ἢ εἰς δουλικὴν ὑπηρεσίαν, ἐκπίπτει τοῦ ἡμίσεος ἢ καὶ παντὸς τοῦ χρέους, καὶ καταδικάζεσθαι ἄλλην τοσαύτην ποσότητα ἐκείνῳ, ὃν κρατεῖ, ἢ τοῖς γονεῦσιν αὐτοῦ c), καὶ σωματικῶς τιμωρεῖσθαι. ἀνεγνωθὶ βιβ. δ. τοῦ κώδικος tit. ι. διατ. ιβ'. ἡγοῦν βιβ. κδ. tit. γ. κεφ. ις. καὶ tit. μγ'. διατ. α'. ἡγοῦν βιβ. ιθ'. tit. α. κεφ. πη. καὶ βιβ. ή. tit. ις. διατ. ζ'. [Sch. m. III. 371. sq.]

δ. d) Κἀκεῖνο συνίδωμεν dd) ὑπὲρ τῆς τῶν ὑποτελῶν ἀφελείας ἐπανορθῶσαι, ἵνα εἴ τις γυνὴ ἐν δανειακῷ γραμματεῖῳ συναινέσει e) τῷ οἰκίῳ f) ἀνδρὶ, ἢ υπογράψει g), καὶ τὴν οἰκίαν h) περιοσίαν ἢ καὶ ἑαυτήν i) ἔνοχον ποιήσει k). κελεύομεν, μηδὲν τοιοῦτον ἰσχύειν ἢ κρατεῖν l), εἴτε ἅπαξ, εἴτε πολλάκις τοιοῦτό τι m) ὑπὲρ τοῦ αὐτοῦ πράγματος γένηται· εἴτε ἰδιωτικόν n), εἴτε δημόσιον εἴη τὸ ὄφλημα o). ἀλλ' οὕτως εἶναι ὡσανεὶ μηδὲ ἐγγεγραμμένον p) ἦν· εἰ μὴ φανερώως ἀποδειχθῇ q), ὅτι τὰ χρήματα εἰς ἰδίας αὐτῆς τῆς γυναικὸς χρείας r) ἐδαπανήθη s).

bus intra diem praestitutum, et eo nomine in poenam et sumtus condemnatis quaere lib. 7. tit. 6. cap. 21. et eius adnotationem.

6) promissionem] Responsonem.

7) vel aliam quamcunque] Puta, si quis, cum his diebus rem suam ab aliquo lugentium alienari videret, siluerit.

Quod intra tempus luctus agere non posset. Itaque si forte res lite contestata intra dies luctus litigiosa fieri deberet, ut alienari non posset, nec facta sit, quod qui lugeret, in iudicium occurrere non cogeretur, nihilominus pro litigiosa habebitur, neque alienabitur.

III. Quia vero et eiusmodi impietatem in diversis reipublicae nostrae locis admitti cognovimus, quod Nov. 134. cap. 7.

creditores liberos 1) debitorum detinere audeant pignoris iure, vel ad servile ministerium eos locare, hoc modis omnibus prohibemus, et sancimus, si quis tale quid admiserit 2), ut non solum debito cadat, verum etiam in alterum tantum condemnetur ei praestandum, qui ab ipso detentus est, aut parentibus eius: et insuper a locorum magistratibus poenis corporalibus subdatur, quod liberam personam pro debito detinere, aut locare, aut pignori dare ausus sit.

1) quod creditores liberos] Non adversatur huic Novellae cap. 89. tit. 1. lib. 19. quia illud de parentibus loquitur, qui se alere non possunt, et propter egestatem sponte liberos suos distrahant. Haec autem Novella diversum factum commemorans, volensque cohibere conatum iniustum creditorum, eorumque iniquitatem, quae contra voluntatem parentum in liberos eorum admitteretur, sancit, quae consentanea ei visa sunt. Neque argumento a contrario sensu ducto existimes, parentes, si velint, liberos suos locare aut pignori dare posse. Lege enim lib. 25. tit. 5. cap. 25. quo dicitur: Neque filios, nec liberos homines quis pignori obligare potest, sed ea tantum, quae in bonis habet. Idem ait et cap. 88. tit. 1. lib. 19.

2) si quis tale quid admiserit] Theodori. Si creditor debitorum suorum liberos detineat pignoris iure, vel ad servile ministerium, dimidia parte debiti, aut etiam toto debito cadat, et alterum tantum ei, quem detinet, vel parentibus eius praestare damnetur, et corporaliter puniatur. Lege lib. 4. Codicis, tit. 10. const. 12. seu lib. 24. tit. 3. cap. 16. et tit. 43. const. 1. seu lib. 19. tit. 1. cap. 88. et lib. 8. tit. 16. const. 6.

IV. Illud quoque 1) ad subditorum utilitatem corrigendum duximus, ut, si qua mulier in instrumento crediti marito suo consensum accommodet 2), vel subscribat, et se vel bona sua obliget, iubeamus, nihil eiusmodi valere aut subsistere, sive semel, sive saepius tale quid pro eadem re factum sit: sive privatum, sive publicum debitum sit: sed perinde haberi, ac si scriptum non esset: nisi manifeste probetur 3), pecuniam in rem ipsius mulieris versam esse. cap. 8.

IV. Illud quoque 1) ad subditorum utilitatem corrigendum duximus, ut, si qua mulier in instrumento crediti marito suo consensum accommodet 2), vel subscribat, et se vel bona sua obliget, iubeamus, nihil eiusmodi valere aut subsistere, sive semel, sive saepius tale quid pro eadem re factum sit: sive privatum, sive publicum debitum sit: sed perinde haberi, ac si scriptum non esset: nisi manifeste probetur 3), pecuniam in rem ipsius mulieris versam esse.

x) Cap. 7. Nov. 134. habet et Syn. p. 76. Brevem epitomen habet Harm. III. 5. §. 66. y) Syn. ὅτι οἱ δανεισταὶ τὰ τέκνα. z) Syn. ἢ addit ante μισθοῦν. a) εἰς deest in Syn. b) Syn. ἐνεχυριάσαι. bb) Adde τὴν hic et postea post καὶ et post ἀδικῶν. c) Fabr. in marg. addit δοθῆναι. d) Cap. 8. Nov. 134. extat in Syn. p. 76. apud Blast. Synt. Alphab. lit. A. cap. 2. in Beveregii Synod. T. II. P. II. p. 90. et apud Harm. I. 13. §. 14. Initium fit a verbis εἴ τις γυνή. dd) Lege συνίδωμεν. e) Blast. συναινέση. f) Blast. ἰδίῳ. g) Syn. υπογράφει. Blast. υπογράψαι omisso ἢ. h) Harm. ἰδίαν. i) Syn. ἑαυτάς. Leuncl. in marg. ἑαυτήν. Harm. αὐτήν. k) Harm. ἐνοχοποίηση. Blast. ἐνοχοποιήσει. l) Harm. Blast. κελεύομεν omitunt et ponunt οὐδὲν τοιοῦτον ἰσχύει ἢ κρατεῖ. Blast. pergit: κἂν τε πολλάκις τοιοῦτον ὑπὲρ κ. τ. λ. m) Harm. τὸ τοιοῦτον. n) Blast. ἰδιῶν. o) Blast. Harm. χρέος pro ὄφλημα. p) Syn. Blast. Harm. γεγραμμένον. q) Blast. ἀποδειχθῆ. r) Syn. εἰς ἰδίας χρείας τῆς γυναικὸς omissa voce αὐτῆς. s) Harm. ἐδαπανήθησαν. Blast. ἐδαπανήθη.

κα κείνο] Θεοδοίου. Συναινούσα γυνή δανειζομένη τῷ ἀνδρὶ αὐτῆς καὶ υποτιθεμένη τὰ ἴδια, οὐ κατέχεται, κἂν πολλάκις τοῦτο ποιῆσῃ ἐπὶ τῷ αὐτῷ συναλλάγματι· εἰ μὴ ἄρα δευτέρῃ τὰ δανεισθέντα προχωρηθῆναι εἰς πράγματα αὐτῆς. ἀγνώστῃ βιβ. δ'. τοῦ κωδίκου tit. ιβ'. διατ. α'. ἦτοι βιβ. κδ'. tit. δ'. κεφ. α'. καὶ tit. ξε'. διατ. κδ'. ἦτοι βιβ. κ'. tit. α'. κεφ. πζ'. [Sch. n. III. 372.]

Ζῆται βιβ. κδ'. tit. γ'. κεφ. ιζ'. καὶ tit. δ'. κεφ. α'. καὶ βιβ. κη'. tit. ιβ'. περὶ τὸ τέλος, καὶ βιβ. κθ'. tit. α'. θεμ. ιε'. περὶ τὸ τέλος, καὶ tit. τελευτ. καὶ βιβ. ιθ'. tit. α'. κεφ. πη'. πθ'. καὶ βιβ. κς'. tit. ζ'. κεφ. οδ'. ος'. ος'. π'. καὶ βιβ. κε'. tit. α'. κεφ. ε'. θέματα τελευτ. [Sch. n. III. 372.]

συναίνει τῷ οἰκείῳ ἀνδρὶ Δανειζομένη αὐτῷ μόνῳ, οὐ μὴν μετὰ καὶ τῆς αὐτῆς γυναικός. [Sch. o. III. 372.]

Τοῦ κυροῦ Κωνσταντίνου τοῦ Νικαέως. Τοῦτ' ἔστι, κἂν ἅπαξ δανεισμένου τοῦ ἀνδρός τοῦτο ποιῆσῃ, ἢ κἂν δευτέρου, ἢ καὶ τρίτου. μὴ νομίμης δὲ ἐπὶ διαφοροῖς δανείοις, ἀλλ' ἐν μὲν υποτίθηται τὸ δάνειον, τὰς δὲ ἐπ' αὐτῷ συναίνεσις διαφοροῖς. πρόσθετος γὰρ καὶ τῷ Βασιλικῷ λέγοντι, εἴτε ἅπαξ, ἢ καὶ πολλάκις ὑπὲρ τοῦ αὐτοῦ πράγματος γένηται. εἴκοι δὲ ἢ παρούσα νεκρὰ ἀναρῆναι τὸ πς'. κεφ. τοῦ ζ'. tit. τοῦ κς'. βιβ. ὃ τὴν ἀντιφωνήσασαν γυναικα, εἰ εὐρήσει μετὰ διετίαν τὴν ἀντιφώνησιν βεβαιώσασαν δι' ἐπερωτήσεως, ἢ καὶ ἄλλως, ἰσχυρῶς λόγῳ¹⁾ ἐνέχεσθαι. πλὴν ἀγνώστῃ τὸν ἐκεῖ Θεόδωρον ἐπὶ ἀνδρός καὶ μόνου ροῦντα τὴν ἀναίρεσιν, οὐ μὴν καὶ ἐπὶ ἄλλων προσώπων. [Sch. o. III. 372.]

Εἰ δὲ ὑπὲρ ἄλλοτρίου προσώπου ἰντερκεδεύσει, καὶ ὁ δανειστής μετὰ δύο ἐνιαυτοὺς προσέλθῃ τῇ ἰντερκεδεύσει γυναικί, καὶ διαλέξεται αὐτῇ περὶ τῆς αὐτῆς ἰντερκεδεύσεως, ἢ δὲ ἐπιμενῆναι τῇ προτέρᾳ ἐννοίᾳ, οὐ βοηθεῖται ὑπὸ τοῦ δόγματος τοῦ Βελλεϊανείου· εἰ δὲ μὴ ἐπιμενῆναι, βοηθεῖται. [Sch. o. III. 372.]

Ἀγνώστῃ βιβ. κθ'. tit. τελευτ. ἐν ᾧ εὐρήσεις, πότε ἢ γυνὴ ἐκ δευτέρου συναίνεσασα τῷ ἀνδρὶ τῷ οἰκείῳ ἐκποιούντι ἢ υποτιθεμένη πρᾶγμα ἀκίνητον πρὸ γάμου δωρεάς, ζήμιούται, καὶ ἐκπίπτει τοῦ πράγματος. πρὸς ἐκεῖνο γὰρ ὡς εἴκοιεν ἀφορᾷ τὸ παρὸν κεφάλαιον. [Sch. o. III. 372. sq.]

Γυνὴ τοῦ ἀνδρός δανειζομένου, εἰ ἐν τῷ δανειακῷ συμβολαίῳ υποτίθεται τὴν ἑαυτῆς οὐσίαν, καὶ ὑπογραφή, καὶ συμφωνήσει οὕτως· ἐγὼ ἢ δέω καὶ ὁ δέω, ἀπερ' ἐδανεισάμεθα ἀπὸ σοῦ, ὁμολογούμεν καταβαλεῖν· κἂν ἀπορος γένηται ὁ ἀνὴρ αὐτῆς, οὐκ ἐνέχεται· εἰ μὴπου δευτέρῃ, οὐ εἰς τὰ αὐτῆς πράγματα ἠνάλωσεν ὁ ἀνὴρ τὰ δανεισθέντα. εἰ δὲ τοῦ ἀνδρός πρωτοτύπως δανειζομένου ἀντεφώνησεν ἢ γυνὴ, καὶ ὑπέγραψε, κἂν εἰς τὰ ἑαυτῆς διαπαρηθῶσι τὰ δανεισθέντα, οὐκ ἐνέχεται. οὕτως ὁ Νομοφύλαξ. καὶ ζῆται βιβ. κς'. tit. ζ'. κεφ. νη'. θεμ. β'. [Sch. o. III. 373.]

Οὐ δοκεῖ μοι τὸ παρὸν μέρος τοῦ σχολίου ὕγιως ἔχειν. ἀγνώστῃ γὰρ τὸ νβ'. κεφ. τοῦ ζ'. tit. τοῦ κς'. βιβ. [Sch. o. III. 373.]

εἰ μὴ φανερώς ἀποδειχθῆ] Ἀγνώστῃ περὶ φανερώς ἀποδείξεως βιβ. μγ'. tit. ε'. κεφ. ιγ'. θεμ. β'. ἐν τέλει, καὶ βιβ. κδ'. tit. δ'. κεφ. α'. [Sch. p. III. 373.]

TITULUS I'.

Περὶ τόκων καὶ καρπῶν, καὶ πραγμάτων καὶ πάσης προσδήκης καὶ ὑπερθέσεως.

L. 1. pr. α'.^{u)} Παπian. Ἐπι^{v)} τῶν καλῆ πίστει ἀγωγῶν D. XXII. 1. ὀφρικῶ τοῦ w) δικάζοντος ὁ τόκος ὀρίζεται πρὸς τὸ ἔθος τοῦ κλίματος, ἐν ᾧ τὸ συναλλάγμα γέγονεν· ὥστε μέντοι μὴ ὑπερβῆναι τὸ νόμιμον.

§. 1. Ὁ κοινῶν ὑποκλέψας τὰ κοινὰ χρήματα, ἢ συγχορησάμενος αὐτοῖς, δίδωσι τόκους καὶ πρὸ ὑπερθέσεως.

t) Lege αὐτοῦ. tt) Fabr. in marg. emendat λέγει. Basil. XIV. 1. cap. 10. Fabr. T. II. p. 178. edit. nostr. T. tit. XX. §. 1. v) Schol. addit πασῶν. w) τοῦ omittit schol.

1) illud quoque] Theodori. Mulier, quae viro suo mutuum accipienti consentit, et res suas obligat, non tenetur, licet multoties id fecerit eiusdem contractus nomine: nisi probetur, pecuniam in rem eius esse versam. Lege lib. 4. Codicis, tit. 12. const. 1. seu lib. 24. tit. 4. cap. 1. et tit. 65. const. 24. seu lib. 20. tit. 1. cap. 87.

Quaere lib. 24. tit. 3. cap. 16. et tit. 4. cap. 1. et lib. 28. tit. 12. circa finem, et lib. 29. tit. 1. them. 15. circa finem, et tit. ult. et lib. 19. tit. 1. cap. 88. 89. et lib. 26. tit. 7. cap. 74. 76. 77. 80. et lib. 25. tit. 1. cap. 6. them. ult.

2) marito suo consensum accommodet] Qui solus pecuniam mutuam accipit, nec vero cum uxore sua.

Domini Constantini Nicaei. Id est, licet semel marito mutuum accipiente id fecerit, vel licet iterum aut tertio. Ne putes autem in diversis creditis, sed unum ponit creditum, mulierem autem saepius eiusdem nomine consensisse. Adhaereas enim et Basilio dicenti, sive semel. sive saepius eiusdem rei nomine id factum sit. Ceterum haec Novella tollere videtur cap. 86. tit. 7. lib. 26. quo dicitur, mulierem, quae pro alio intercessit, si post biennium intercessionem suam per stipulationem aut aliter confirmaverit, valide obligari. Verum lege ibi Theodorum, qui dictum caput in solo viro sublatum intelligit, non in aliis personis.

Si vero pro alio intercesserit, et creditor post biennium mulierem, quae intercessit, adierit, deque eadem intercessione cum ea collocutus fuerit, ea autem in eadem sententia perseveraverit, non iuvatur Senatusconsulto Velleiano: si vero non perseveraverit, iuvatur.

Lege lib. 29. tit. ult. in quo invenies, quando mulier, quae iterato consensit marito suo alienanti vel obliganti rem immobilem donationis ante nuptias, damnum patiat, et re cadat. Ad illud enim, ut videtur, caput praesens respicit.

Si mulier, cum marito mutuum pecuniam acciperet, in instrumento crediti bona sua obligaverit, et subscripserit, atque ita inter se pepigerint: ego illa et ille, quae mutuo a te accepimus, promittimus nos soluturos: licet maritus solvendo esse desierit, non tenetur: nisi forte probatum fuerit, maritum in rem uxoris pecuniam impendisse. Sin autem, cum maritus principaliter mutuum pecuniam acciperet, mulier intercesserit et subscripserit, licet in rem eius pecuniam impenderit, non tenetur. Sic Nomophylax. Et quaere lib. 26. tit. 7. cap. 58. them. 2.

Non videtur mihi haec pars scholii vitio carere. Lege enim cap. 52. tit. 7. lib. 26.

3) nisi manifeste probetur] Lege de manifesta probatione lib. 43. tit. 5. cap. 13. them. 2. in fine, et lib. 24. tit. 4. cap. 1.

TITULUS III.

De usuris et fructibus, et causis, et omnibus accessionibus et mora.

I. Papian. In bonae fidei iudiciis¹⁾ usurarum modus²⁾ officio iudicis³⁾ ex more regionis⁴⁾, in qua contractum est, constituitur: ita tamen, ut legem non excedat.

Socius, qui pecuniam communem amovit⁵⁾, vel in suos usus convertit⁶⁾, etiam ante moram usuras praestat.

u) L. 1. pr. D. h. t. extat in Syn. p. 247. in Sch. k. ad Basil. XIV. 1. cap. 10. Fabr. T. II. p. 178. edit. nostr. T. II. p. 83. et usque ad verba ὁ τόκος ὀρίζεται apud Atal. tit. XX. §. 1. v) Schol. addit πασῶν. w) τοῦ omittit schol.

Ὁὐ καλῶς ἐπὶ τῶν καλῆ πίστει ἀγωγῶν ψηφίζονται τις ἀσφαλίσασθαι τὸν καταδικασθέντα δοῦναι τόκους ἕξ ὑπερθέσεως τοῦ ποιῆσαι τὰ κεκρυμένα· ὁ γὰρ ἐνάγων ἄδειαν ἔχει μεθοδεῦσαι τὰ κρυφέντα, καὶ οὐκ ἔστιν ὀφφίκιον τοῦ δικαστοῦ μετὰ τὴν ψηφὸν ζητεῖν τὸ περὶ τοῦ μέλλοντος χρόνου. εἰ^{*)} μὲν ἐν δικαστηρίῳ ἢ κατὰ τοῦ ἐπιτρόπου ἀγωγή σκοπεῖται^{γ)}, μέχρι ψηφὸν δίδωσι τόκους ὁ ἐπίτροπος· εἰ δὲ ἔξωθεν δικαστηρίου, μέχρι τῆς τῶν χρημάτων ἀποκαταστάσεως· εἰ μὴ ἄρα τοῦ νέου ὑπεριθιμένου κινήσῃ^{z)} ὁ ἐπίτροπος κινήσει^{α)}, καὶ προσαγάγηται^{β)} τὰ χρήματα καὶ σφραγίσας ἀπόθῃται· ἔκτοτε γὰρ οὐ δίδωσι^{ς)} τόκους^{δ)}.

ἐπὶ τῶν καλῆ πίστει ἀγωγῶν] Θεοδώρου. Ἐπὶ τῶν βόνα φίδε δικαστηρίων ἐπιτρέπεται τῷ δικαστῇ διαγνώσκων περὶ τῶν τόκων, καὶ τοὺτους δοῦναι πρὸς τοὺς ἐν τῷ κλίματι συγκαταστάτας τοκοῦς, ἐν ᾧ καὶ γέγονε τὸ συναλλαγμῶν μόνον εἰ μὴ νόμος ἐναντιοῦται· τοῦτο ἔστι, τότε χρεὴ τὸν δικαστὴν προσέχειν τῷ ἔθει τοῦ κλίματος, ὅταν ὁ τοκοῦς ὁ συγκαταστάτων ἐν τῷ κλίματι μὴ παρατρέχει τὴν ἡμεκατοστήν. [Sch. a. III. 388.]

Τοῦ ἄνωγμένου. Ὁμοίως βιβ. γ'. tit. ε'. dig. ζ'. ἦτοι βιβ. ιζ'. tit. α'. καὶ βιβ. ιε'. tit. γ'. dig. κδ'. ἦτοι βιβ. ιγ'. tit. β'. κεφ. κδ'. καὶ κς'. [Sch. a. III. 388.]

ὁ τόκος] Τοῦ αὐτοῦ. Τὸ ποσὸν τοῦ νομίμου τόκου μαθητῶν βιβ. δ'. τοῦ κώδικος tit. λβ'. διατ. κς'. ἦτοι τοῦ παρόντος tit. κεφ. ογ'. [Sch. b. III. 388.]

Ζῆτει τοῦ Προχίρου^{dd)} κεφ. τελευτ. tit. ζ'. τοῦ γ'. βιβ. ὁ φησὶν· Εἰ καὶ πολλοῖς τῶν πρὸ ἡμῶν ἔδοξε δεκτέαν εἶναι τὴν τῶν τοκῶν ἔκτισιν, ἵσως διὰ τὴν τῶν δανειστῶν δυσκλήριαν καὶ ὁμοίτητα, ἀλλ' οὐκ ὡς ἀναξίαν τῆς τῶν Χριστιανῶν πολιτείας, ἀπεικασίαν εἶναι κεκόσμεν, ὥστε^{ε)} παρὰ τῆς θείας νομοθεσίας κεκωλυμένην. διὸ κελεύει ἡ ἡμετέρα γαλιρὸτης, μηδεὶ μηδαμῶς ἐξείναι ἐν μηδεμιᾷ ὑποθέσει τόκον εἰληφέναι, ἢ μὴ [τῷ νόμον φυλάττειν]^{ee)} νόμον θεοῦ παραβαίνωμεν. ἀλλ' εἰ τις ὅσον δηροπτε λάβῃ, εἰς τὸ χρέος δὴ λογισθήσεται. Ζῆτει καὶ τὸν ι'. κανόνα τῆς ἐν τῷ Τρούλλῳ τοῦ παλαιῶν συνόδου, ὃς φησὶ· Πρεσβύτερος, ἢ ἐπίσκοπος, ἢ διάκονος τόκους ἢ τὰς λεγομένας ἑκατοστάς λαμβάνων ἢ πανσάσθῳ, ἢ καθαιρέσθῳ. [Sch. b. III. 388.]

ὀφφικίῳ τοῦ δικάζοντος] Τουτέστιν, ὅτε δικάζει τὰ περὶ τῆς αὐτῆς ὑποθέσεως ὁ δικαστὴς, καὶ μήπω πανοῦθῃ τοῦ εἶναι δικαστῆς ἐπὶ τῇ αὐτῇ ὑποθέσει ἀποφράμενος τὰ περὶ τῆς αὐτῆς κεφάλαια. [Sch. c. III. 389.]

Διαφορά ἐστὶ τῶν ὀφφικίῳ τοῦ δικαστοῦ ἀπαιτουμένου τόκου καὶ τῶν κατὰ φύσιν τῆς ἀγωγῆς. καὶ ζῆτει βιβ. ιζ'. tit. α'. κεφ. ζ'. οὐ ἢ ἀρχή· Ἐπὶ τῶν καλῆ πίστει δικαστηρίων τὸ αὐτὸ δύναται ἢ ἐξουσία τοῦ δικαστοῦ. καὶ βιβ. ιγ'. tit. β'. κεφ. κδ'. καὶ βιβ. ιβ'. tit. α'. κεφ. γς'. οὐ ἢ ἀρχή· Τοῦ κέρδους ὁ κοινῶς οὐ δίδωσι τόκον. ἀνάγνωθι τὸν Γαριδά ἐν τῇ δ'. τῶν συμφώνων διαφέρει τοῦ π. στοιχείου, ἐνθα φησὶν· Ἐπὶ τῶν σφραγιστῶν ἢ ἐπερωτήσις τίκει τὸν τόκον, ἐπὶ δὲ τῶν καλῆ πίστει τὸ ὀφφικίον τοῦ δικαστοῦ, καὶ τὰ λοιπὰ. [Sch. c. III. 389.]

Ὁ ἀπὸ ὑπερθέσεως, οὐ μῆν ὁ ἀπὸ συγχρήσεως. ὁ δὲ ἀπὸ συγχρήσεως ἐστὶ ὁ κατὰ φύσιν τῆς ἀγωγῆς. [Sch. c. III. 389.]

Εἰς τὸ αὐτό. Ζῆτει βιβ. ιβ'. tit. α'. κεφ. γς'. ἐξ οὗ μάθῃς, ὅτι τὸ ἐπὶ τόκοις δανείσαι οὐκ ἔστι συγχρήσασθαι. Εἰς τὸ αὐτό. Ὁ μὲν ἀπὸ ὑπερθέσεως τόκος ὀφφικίῳ τοῦ δικάζοντος ἀπαιτεῖται, καὶ οὐ δύναται κινεῖσθαι ἰδιόζουσα καὶ ἐπ' αὐτῷ ἀγωγή. καὶ διὰ τοῦτο, ἐὰν ἀποφάσῃς ἀπὸ γεγονυίας περὶ τοῦ πρωτοτύπου, τὰ περὶ τῶν τόκων παρασιωπήσει, ἔκτοτε σβέννυνται καὶ ἀπαιτεῖσθαι οὐ δύναται. οἱ δὲ κατὰ φύσιν τοῦ συναλλαγμῶτος ἀπαιτούμενοι τόκοι, κἂν ἢ πρωτότυπος ἀγωγή κατενεχθῇ εἰς δικαστηρίον διὰ τὸ f) κεφάλαιον ἐπερωτηθῆναι, δύναται διὰ τῆς αὐτῆς ἀγωγῆς ἀπαιτεῖσθαι. καὶ ἀνάγνωθι τὸν Γαριδά ἐν τῇ δ'. τῶν συμφώνων

Non recte in bonae fidei iudiciis¹⁾ quis pronuntiat, ut condemnatus caveat, se usuras ex mora²⁾ in iudicata faciendo soluturum: actor enim iudicatum³⁾ exigere potest, nec pertinet ad officium iudicis, ut post sententiam⁴⁾ de futuro tempore inquirat. Si quidem in iudicio⁵⁾ actio adversus tutorem spectatur, usque ad sententiam tutor usuras praestat: si vero extra iudicium⁶⁾, usque ad pecuniae restitutionem: nisi cum invenis cunctaretur agere, tutor egerit, et pecuniam obtulerit⁷⁾ et obsignatam deposuerit: nam ex eo tempore usuras non praestat.

1) in bonae fidei iudiciis] Theodori. In bonae fidei iudiciis permittitur iudici cognoscere de usuris, easque definire secundum eas, quae in regione frequentantur, ubi et contractum est: nisi lex refragetur: id est, tunc iudex morem regionis sequi debet, quando usura, quae in regione frequentatur, non excedit usuram semissem.

Innominati. Similiter lib. 3. tit. 5. dig. 7. seu lib. 17. tit. 1. et lib. 16. tit. 3. dig. 24. seu lib. 13. tit. 2. cap. 24. et 26.

2) usurarum modus] Eiusdem. Usurae legitima modum discet lib. 4. Codicis, tit. 32. const. 26. seu huius libri cap. 73.

Quaere Prochiri cap. ult. tit. 7. lib. 3. quo dicitur: Etsi maiorum nostrorum plerisque visum est, admittendam esse usurarum pensionem, forte propter foeneratorum duritiam et crudelitatem, nec tamen ut Christianorum republica prorsus indignam, abominandam censuimus, tanquam iure divino interdictam. Ideoque nostra vetat tranquillitas, ne cuiquam penitus in ulla causa liceat usuras accipere, ut ne, dum ius servare studemus, legem Dei violemus. Sed si quis tantulumcunq̄ accepit, sorti imputabitur. Quaere et canonem 10. Synodi in Trullo palatii habitae, quo dicitur: Presbyter, aut episcopus, aut diaconus, qui usuras vel centesimas sic dictas accipit, vel cesset, vel deponatur.

3) officio iudicis] Id est, cum iudex de his, quae ad eandem causam pertinent, iudicat, nec desit iudex esse in eadem causa de capitulis eiusdem pronuntians.

Differentia est inter usuras, quae petuntur officio iudicis, et eas, quae secundum naturam actionis. Et quaere lib. 17. tit. 1. cap. 7. cuius initium: In bonae fidei iudiciis tantundem potest officium iudicis. Et lib. 13. tit. 2. cap. 24. et lib. 12. tit. 1. cap. 57. cuius initium: Socius usuras eius, quod lucrifecerit, non praestat. Lege Garidam in 4. pactorum divisione elemento 80. ubi ait: In strictis iudiciis stipulatio usuras parit: in bonae fidei autem iudiciis officium iudicis, et cetera.

Usurarum, quae debentur ex mora, nec vero quae ex usu debentur. Usurae autem ex usu pecuniae alienae ex natura actionis debentur.

Ad idem. Quaere lib. 12. tit. 1. cap. 56. ex quo discet, pecuniam in usum convertere, non esse, sub usuris accipere. Ad idem. Usurae quidem, quae ex mora debentur, officio iudicis petuntur: neque eo nomine specialis actio moveri potest. Et ideo, si sententia semel de principali seu sorte pronuntiata, usuras silentio praetermiserit, extinguuntur, nec peti possunt. Usurae autem, quae ex natura contractus petuntur, licet actio principalis in iudicium deducta sit, per eandem actionem peti possunt. Et lege Garidam in quarta pactorum divisione, elemento 80. et lib. 19. tit. 8. cap. 13.

x) Inde a verbis εἰ μὲν ἐν δικαστηρίῳ hunc locum exhibet et Syn. p. 363. y) Syn. προσηύται. Leuncl. in marg. πρόκειται. z) κινήσαι deest in Syn. a) Syn. κινήσῃ ὁ ἐπίτροπος. Lege κινήσῃ cum Syn. b) Lege cum Syn. προσαγάγη. c) Syn. δίδωσιν. d) Syn. τόκον. dd) Est Prochir. Harm. III. 7. §. 24. e) Lege ἀτε. ee) Fabr. in marg. notat, inclusa deesse in ms. f) Adde τό.

διαίρεσις τοῦ π'. στοιχείου καὶ βιβ. ιθ'. τιτ. η'. κεφ. ιγ'. οὗ ἢ ἀρχή· Ἡ κατὰ τοῦ ἀγοραστοῦ ἀγωγή· καὶ τὴν ἐν τῷ αὐτῷ βιβ. τοῦ Παλαιοῦ παραγραφὴν ἀναγκαίαν οὖσαν, καὶ τιτ. ι'. αὐτοῦ κεφ. κε'. καὶ τοὺς Παλαιούς αὐτοῦ ἀναγκαίους ὄντας· ζῆται καὶ τὸ προτελευταῖον αὐτοῦ θέμα. [Sch. c. III. 389.]

πρὸς τὸ ἔθος τοῦ κλίματος] Μετρίωτερον ὄν τοῦ νόμου. [Sch. d. III. 389.]

Ὡς γὰρ φησὶν τὸ νά. κεφ. τοῦ α'. τιτ. τοῦ β'. βιβ. τῆς συνθηκῆς καὶ τῆς χρήσεως ἢ ἀφεντία οὐκ ἐπὶ τοσούτων ἰσχύει, ὡς καὶ τὸν λογισμὸν καὶ τὸ νόμιμον ὑπερνικῶν. τὸ αὐτὸ φησὶ καὶ τὸ ογ'. κεφ. τοῦ παρόντος τιτ. περὶ τὰ τέλη διατάξεως τυγχάνον. ἀνάγνωθι βιβ. ιθ'. τιτ. α'. κεφ. ι'. θεμ. γ'. λέγον κατὰ τὴν ἀρχὴν· Καὶ ἀπὸ συγχρήσεως δίδωσι τοὺς ἐν τῷ κλίματι συγχάζοντας· καὶ τὰς ἐκεῖ παραγραφὰς τοῦ Παλαιοῦ. πλὴν γίνωσκε, ὅτι ἐπὶ τῶν καλῶν πίστει δικαιοτήριον τότε ὁ ἐν τῷ κλίματι συγχάζων τόκος ἀπαιτεῖται, ὅτε μὴ ἡ φύσις τοῦ συναλλάγματος ὀρισμένον ἔχει τὸν τόκον. καὶ ἀνάγνωθι βιβ. ιγ'. τιτ. β'. κεφ. λς'. καὶ τὴν παραγραφὴν πᾶσαν τοῦ Θαλλελαίου. [Sch. d. III. 389. sq.]

ὁ κοινανὸς ὑποκλήψας] Θεοδώρου. Ὁ κοινανὸς καταβαλὼν*) τὰ ἐπίκοινα χρήματα, ἢ συγχρησόμενος τούτους ἀπαιτεῖται τόκους αὐτῶν, κἂν μὴ μόραν ἐποίησε. καλῶς εἶπον, βία κατασχὼν τὰ ἐπίκοινα χρήματα. ἔγνωσ γὰρ ἐν τῷ πρὸ ὄνοιο, ὅτι κοινανὸς κατεσχρησὼς τὰ ἐπίκοινα χρήματα οὐκ ἀπαιτεῖται τόκους αὐτῶν, πλὴν εἰ μὴ ἄρα ποιήσει μόραν, ἢ συγχρησῆται τούτοις. [Sch. e. III. 390.]

Ὁ μὲν Θεόδωρος ἔχει, ὁ βία κατασχὼν τὰ ἐπίκοινα χρήματα· ὁ δὲ Κύριλλος, ὁ τοῖς κοινῶς ἐπιβίας. [Sch. e. III. 390.]

Τοῦ Ἐναντιοφανοῦς. Ἐν τῷ ζ'. διγ. τοῦ β'. τιτ. τοῦ ιζ'. βιβ. ἦτοι βιβ. ιβ'. τιτ. α'. κεφ. ς'. λέγεται, τὸν τόκον ἐπὶ τῆς κοινωνίας ὡς διαφέρον δίδοσθαι. ὅπερ δυνατὸν νοεῖν ἐπὶ πᾶσων τῶν καλῶν πίστει ἀγωγῶν. ἀνάγνωθι διγ. λβ'. τοῦ παρόντος τίτλου. [Sch. e. III. 390.]

ἢ συγχρησόμενος αὐτοῖς] Ἰωάννου. Εἰ γὰρ μήτε συνεχρησάτο, μήτε ψυχῇ κλέπτονος κατέσχε, τοὺς μετὰ μόραν ἀπαιτεῖται τόκους, ὡς τε σημειώσαι, ὅτι τῶν βίνα φίδε αἰτινες πρὸ μόρας ἀπαιτοῦσι τόκους, ἔνιοι δὲ μετὰ μόραν· αἱ δὲ στρίκται μετὰ μόραν πάντως. [Sch. f. III. 390.]

Ὅρα ἐνταῦθα καὶ χωρὶς ὑπερθέσεως δίδομένους τόκους κατὰ φύσιν ὄντας τῇ ἀγωγῇ. καὶ οἶμαι, ὅτι οὐς ἐν τῇ τοῦ ζ'. κεφ. παραγραφῇ εἰπομεν εἶναι κατὰ φύσιν τῆς ἀγωγῆς, οὗτοι εἴσαν. ἴσως δὲ καὶ ἑτέρους εἰρήσεις. λοιπὸν οὖν οὗτοι ἔχονται καὶ ἀγωγήν, δι' ἧς ἀπαιτοῦνται, τὴν αὐτὴν δηλαδὴ, δι' ἧς καὶ τὸ κεφάλαιον ἀπαιτεῖται ἐπὶ τοῦ καλῆς πίστει συναλλάγματος. καὶ κἂν ὁ δικαστὴς ἐν τῇ οἰκείᾳ ἀποφάσει μὴ ποιῆσθαι μνησὶν τῶν τοιούτων τόκων, οὐδὲν βλάπτει. ὑπέσει γὰρ ἀγωγή καὶ λόγῳ αὐτῶν. καὶ ὁ μὲν ὀφφικῶν^{h)} τοῦ δικαστοῦ ἀπαιτούμενος ἐστὶν ὁ ἀπὸ ὑπερθέσεως, οὗ τὸ ποσὸν φησὶ τὸ ἀνωτέρω πρῶτον κεφάλαιον. ὁ δὲ ἀπὸ συγχρήσεως, ὁ κατὰ φύσιν τῆς ἀγωγῆς, οὗ τὸ ποσὸν φησὶ βιβ. ιγ'. τιτ. β'. κεφ. κη'. θεμ. β'. [Sch. f. III. 390. sq.]

Ἡ περὶ κοινωνίας τῶν καλῶν πίστει ἀγωγῶν τυγχάνουσα καὶ πρὸ μόρας ἀπὸ συγχρήσεως ἀπαιτεῖ τόκους, ἢ^{h)} συγχρησέσεως μὴ γενομένης, μετὰ μόραν. καὶ ἡ περὶ ἐντολῆς ὁμοίᾳ τυγχάνουσα πρὸ ὑπερθέσεως ἀπαιτεῖ τόκους, ὡς κεφ. ιβ'. θεμ. ζ'. τοῦ ιθ'. βιβ. ζῆται καὶ τὸ ζ'. αὐτοῦ θέμα. ἡ περὶ μισθώσεως ἀπὸ ὑπερθέσεως ἢ ἀπὸ συμφώνου ἀπαιτεῖ τόκους, ὡς κεφ. ις'. τοῦ παρόντος τιτ. θεμ. ε'. καὶ ἡ πινερρατικία βίνα φίδε οὖσα τόκον ἀπὸ μόρας ἢ συγχρήσεως ἀπαιτεῖ, ὡς θεμ. β'. τοῦ ζ'. κεφ. τοῦ α'. τιτ. τοῦ κε. βιβ. καὶ ὁ ἐκεῖ Παλαιός. καὶ ἡ περὶ πράσεως ἀπὸ ὑπερθέσεως ἀπαιτεῖ τόκους, ὡς βιβ. ιθ'. τιτ. α'. κεφ. ηδ'. ζῆται καὶ βιβ. ιγ'. τιτ. β'. κεφ. κδ'. καὶ κε'. θεμ. β'. καὶ τὴν ἐκεῖ τρίτην παραγραφὴν. καὶ ἡ ἢ ἔμμ καλῆς πίστει ἐστὶν ἢ καθόλου, καὶ ἀπαιτεῖ καὶ καρποῦς, καὶ τόκους, καὶ τοκοτέως μετὰ προκαταρξίν τοὺς καλῶν πίστει νομείς· τοὺς δὲ μῦλα φίδε καὶ πρὸ προκαταρξέως. καὶ ἡ σπεκιουλία ἢ ἔμμ τοιαυτὴ ἐστίν. καὶ ἀνάγνωθι τὸ ι'. στοιχείον τοῦ περὶ ἀγωγῶν βιβ. τοῦ Γαριδά, καὶ τοῦ παρόντος τιτ. κεφ. ι'. καὶ ιε'. καὶ τοὺς Παλαιούς, καὶ βιβ. ιε'. τιτ. α'. κεφ. μδ'. καὶ τὴν ἐκεῖ δευτέραν παραγραφὴν. καλῶν πίστει ἐστὶ καὶ ἡ νεφεδιτατὶς πετιῖο ἢ ἔμμ, ὡς βιβ. μβ'.

cuius initium: Actio ex vendito: et lib. eodem Antiqui adnotationem necessariam, et tit. 10. eiusdem lib. cap. 25. et eius Antiquos necessarios. Quare et eiusdem thema penultimum.

4) ex more regionis] Si ex more leviores sint, quam lege.

Nam ut cap. 51. tit. 1. lib. 2. ait: Consuetudinis ususque auctoritas usque adeo non valet, ut rationem vincat aut legem. Idem ait cap. 73. huius tit. circa finem constitutionis. Lege lib. 14. tit. 1. cap. 10. them. 3. quod circa initium ait: Et si in usus suos pecuniam converterit, usuras praestat, quae in regione frequentantur: et ibi adnotationes Antiqui. Scias tamen, in bonae fidei iudiciis tunc usuras, quae in regione frequentantur, peti, quando ex natura contractus usurae definitae non sunt. Et lege lib. 13. tit. 2. cap. 37. et integram Thalelæi adnotationem.

5) socius, qui — amovit] Theodori. Socius, qui pecuniam communem invasit, vel in suos usus converterit, eius usuras praestat, licet moram non fecerit. Recte dixi, *communem pecuniam invasit*. Didicisti enim tit. pro socio, socium, qui invasit communem pecuniam, usuras eius non praestare, nisi moram fecerit, aut ea usus sit.

Theodorus quidem habet, qui per vim occupavit communem pecuniam: Cyrillus autem, qui res communes invasit.

Enantiophanis. In dig. 60. tit. 2. lib. 17. seu lib. 12. tit. 1. cap. 57. dicitur, usuras in societate praestari, quasi id quod interest. Quod de omnibus bonae fidei iudiciis intelligi potest. Lege dig. 32. huius tituli.

6) vel in suos usus convertit] Ioannis. Nam si nec convertit in usus suos, nec furandi animo detinuit, usuras post moram praestat. Itaque nota, in quibusdam bonae fidei iudiciis usuras praestari ante moram, in quibusdam vero post moram: in strictis vero semper post moram.

Observa hoc loco, usuras etiam nulla mora intercedente praestari ex natura actionis. Et puto, has esse, quas in adnotatione capitis 60. diximus esse secundum naturam actionis. Fortasse autem tu alias invenies. Itaque haec etiam actionem habent, per quam petuntur, eandem scilicet, per quam sors petitur in bonae fidei contractu. Et quamvis iudex in sententia sua eiusmodi usurarum mentionem non fecerit, nullam praedictum facit. Nam earum quoque nomine actio superest. Et officio quidem iudicis petuntur, quae ex mora debentur, quarum modum dicit caput primum supra. Quae autem ex abusione debentur, secundum naturam actionis petuntur, cuius modum dicit lib. 13. tit. 2. cap. 28. them. 2.

Actione pro socio, cum bonae fidei sit, etiam ante moram usurae petuntur, si socius pecunia usus sit, vel si usus non sit, post moram. Item actione mandati, quae similis est, usurae ante moram petuntur, ut cap. 12. them. 6. lib. 14. Quare et eiusdem them. 7. Actione locati ex mora, vel ex pacto usurae petuntur, ut cap. 17. hui. tit. them. 5. Et actione pigneratitia, quae et ipsa bonae fidei est, usurae ex mora petuntur, vel ex usu, ut them. 2. capitis 6. tit. 1. lib. 25. et ibi Antiquus. Item in actionem ex vendito usurae veniunt ex mora, ut lib. 19. tit. 1. cap. 94. Quare et lib. 13. tit. 2. cap. 24. et 25. them. 2. et ibi tertiam adnotationem. Sed et actio in rem generalis bonae fidei est, et ea petuntur et fructus, et usurae, et partus post litem contestatam a bonae fidei possessoribus: a malae fidei autem possessoribus etiam ante litem contestatam. Et specialis in rem eiusdem generis est. Et lege elementum 10. libri de actionibus Garidae, et cap. 10. et 15. huius tituli, et Antiquos, et lib. 15. tit. 1. cap. 44. et ibi secundam adnotationem. Bonae fidei est

g) Fabr. in marg. emendat βίε κατασχών. h) Lege ὀφφικῶν. Fabr. ὀφφικῶς (sic). h) Legō ἢ. Fabr. εἰ.

τιτ. α'. κεφ. τελευταίον. ἀνάγνωθι καὶ τὸ λδ'. κεφ. τοῦ παρόντος τιτ. καὶ τοὺς ἐκεῖ Παλαιούς. ζήτει καὶ βιβ. μδ'. τιτ. β'. κεφ. τελευταίον, καὶ τὴν ἐκεῖ παραγραφὴν τοῦ Θαλελαίου. ζήτει καὶ τὸ κα. κεφαλ. αἱ μέντοι στρίκται μετὰ προκαταρξίν απαιτοῦσι καρποὺς καὶ τοκετοὺς, ὡς θεμ. β'. τοῦ τρίτου κεφαλ. τοῦ παρόντος τιτ. καὶ ὁ ἐκεῖ Παλαιός. ἀνάγνωθι καὶ τὸν Παλαιὸν τοῦ β'. κεφ. καὶ τοῦ θέματος τοῦ λη'. κεφ. τοῦ παρόντος τιτ. ἀνάγνωθι καὶ τὸ γ'. θέμα κεφ. καὶ τοὺς Παλαιούς διδάσκοντας περὶ τῆς ὑπερθέσεως, καὶ τὸ κδ'. κεφ. καὶ τὸ μς'. καὶ τὸ μγ'. τοῦ γ'. τιτ. τοῦ β'. βιβ. ὅταν δὲ γένηται μόρα, ἀπὸ τοῦ καιροῦ ταῦτα απαιτοῦσι τοὺς καρποὺς, ὡς βιβ. κδ'. τιτ. η'. κεφ. θ'. καὶ ἡ ἐκεῖσε τρίτη παραγραφὴ, καὶ τιτ. α'. τοῦ παρόντος βιβ. κεφ. κβ'. καὶ ὁ ἐκεῖσε Στέφανος, καὶ βιβ. ιδ'. κεφ. λς'. καὶ πρὸ μόρας ἢ στρίκται τοὺς πρὸ προκαταρξέως απαιτεῖ καρποὺς, ὡς ὅταν ἐπερωτήσω σχολαίαν νομίην, ὡς κεφ. δ'. καὶ τὸ ἐκεῖσε σχολιον, καὶ ὅταν ἐπερωτήσω πρᾶγμα ὀρθῶς ἀποκαταστήσασθαι, ὡς βιβ. β'. τιτ. β'. κεφ. ογ'. ἀναγ. καὶ τὸ ἐκεῖ σχολιον τοῦ αὐθέντου μου. ζήτει καὶ βιβ. μδ'. τιτ. κα. κεφ. α'. θεμ. ζ'. απαιτοῦσι καὶ αἱ προσωπικαὶ καρποὺς, ὅπως καὶ δηλοῖ τὸ λη'. κεφ. τοῦ παρόντος τίτλου. ἀνάγνωθι καὶ τὰ ἄλλα θέματα τοῦ αὐτοῦ κεφ. καὶ τοῦ ις'. [Sch. f. III. 391. sq.]

Εἰς τὸ αὐτό. Ζήτει βιβ. ιβ'. τιτ. α'. κεφ. ζ'. ἐναντιοφάνες· διαφέρει δὲ ἐν τούτῳ. εἰ γὰρ τοῖς ὑπ' αὐτοῦ ἰδικῶς κερδανθεῖσι χρήσεται ὁ κοινανός, εἰς τὸ απαιτηθῆναι αὐτὸν τόκους, διὸ ὀφείλουσιν συνδραμεῖν, καὶ συγχρησῆς, καὶ μόρα. εἰ δὲ αὐτοῖς [τοῖς] πρωτοτύποις συγχρησῆται, τότε καὶ μόρας ἐκτὸς απαιτεῖται. ὁμοίως κἂν μὴ συγχρησῆται, ποιήσῃ δὲ μόραν περὶ τὰ πρωτότυπα. ἢ γὰρ πρὸ σοκιο βῆνας φίδει οὐσα ἀπὸ μόρας απαιτεῖ τόκους. [Sch. f. III. 392.]

ἐπὶ τῶν καλῆ πίστει ἀγωγῶν] Ἐπιτέτραπται μὲν οὖν, ὡς εἴρηται, τῷ δικαστῇ ἐπὶ τῶν βόνα φίδε ἀγωγῶν διαγινώσκειν περὶ τῶν τόκων· τόκων δὲ οὐ πάντων, ἀλλὰ μέρη τῆς αὐτοῦ ἀποφάσεως· ὑπὲρ γὰρ τοῦ καιροῦ τοῦ μετὰ τὴν ἀπόφασιν οὐκ ὀφείλει περὶ τούτων διαγινώσκειν, οὐδὲ απαιτεῖν κεντήρια τὸν θέον, ὅτι διὰ τὴν τελείαν τόκους, ἐφ' ὅσον μὴ πληροῖ τὰ ἀπὸ τῆς ἀποφάσεως. ἔχει γὰρ ὁ νενηκῆσθαι τὴν ἰουδικαί, δι' ἧς δύναται τὸν θέον απαιτεῖν. ἄλλως τε, ὡς ὁ Παῦλος φησιν, οὐδὲ ἀνήκει τῷ δικάζοντι τὰ μετὰ καταδίκην σκοπεῖν, ὅπου γε καὶ παύεται εἶναι δικαστῆς μετὰ τὴν ἀπόφασιν, ὡς ἐγγὺς ἐν τῷ μβ'. βιβ. τῶν διγ. τιτ. α'. διγ. νε'. ἦτοι βιβ. θ'. τιτ. γ'. κεφ. γβ'. διὰ τὴν δὲ ταῦτα, ὅτι ὀφθαλμικῶς τοῦ δικαστοῦ απαιτεῖται τόκους ὁ θέος. ἐπὶ γὰρ τῶν βόνα φίδε ἀγωγῶν καὶ ἀνεπερωτήτως δραμεῖται τόκος ὀφθαλμικῶς τοῦ δικαστοῦ φερόμενος. τοιγαροῦν ἐὰν φθάσῃ ἀπόφασιν ἐξενεχθῆναι περὶ τοῦ κεφαλαίου, καὶ μηδαιμοῦ μνημονεῖση τόκων ὁ δικαστῆς ἐν καταδίκῃ, ἀπώλοντο καὶ οἱ δραμόντες τόκοι, μὴ ἔχοντες ἰδιαίτησαν ἐφ' ἑαυτοῖς ἀγωγὴν, εἰ μὴ ἅμα ἐκκλητὸς παρομοιουθῆσεν. ταῦτα μὲν οὖν, ὡς εἶπον, ἐπὶ τῶν βόνα φίδε ἀγωγῶν. ὑπέτελε μοι τὴν τουτέλας. διὰ γὰρ τὸ χρησίμων τῶν πούπιλλων καὶ τὴν περὶ τούτους τῶν νόμων σπουδὴν, εἴτε κινήθῃ δικαστήριον, μὲνι τρέχων ὁ τόκος· εἴτε μὴ κινήθῃ δικαστήριον, ἄχρι τοῦ καιροῦ τῆς ἀποφάσεως καὶ τοῦ δοθῆναι λόγους τῆς ἐπιτροπῆς μὲνι τρέχων ὁ τόκος. ἐν ᾧ δὲ μὴ βούλεται πούπιλλος κινήσει τὴν τοῦ τουτέλας κατὰ τὸ ἐπιτρόπου, ὑπομνησκέτω αὐτὸν ὁ ἐπιτρόπος, καὶ εἰ μὴ βούλεται λαβεῖν τοὺς λόγους, προφερέτω αὐτῷ τὰ χρήματα, καὶ ἐὰν μὴ δεξῆται, σφραγίζετω καὶ ἀποιδεύσθω. τούτου γὰρ ποιῶν στήσει καὶ τρέχειν οὐκ ἔασει τοὺς τόκους. [Sch. g. III. 392.]

Τοῦ Ἐναντιοφάνους. Ὁ γὰρ ψηφισάμενος πέμπεται τοῦ εἶναι δικαστῆς, ὡς βιβ. δ'. τιτ. η'. διγ. κα. ἦτοι βιβ. ζ'. τιτ. β'. καὶ βιβ. μβ'. τιτ. α'. διγ. νε'. ἦτοι βιβ. θ'. τιτ. γ'. ἀνάγνωθι καὶ βιβ. ζ'. τοῦ κώδικος τιτ. μς'. διατ. α'. ἦτοι βιβ. θ'. τιτ. α'. κεφ. πβ'. δοκοῦσαν ἐναντία ἔχειν τοῖς ἐν ταῦθα. ἀλλ' ἐστὶ λέγειν, τὸ μὲν παρὸν ἐπὶ μόνων τῶν καλῆ πίστει χώραν ἔχειν, ἐφ' ὧν ὁ τόκος ἀπὸ ὑπερθέσεως τρέχει ὀφθαλμικῶς τοῦ δικαστοῦ. ἢ τοῖνυν μέλλουσα ὑπερθεῖσις οὐ δύναται διακριθῆναι πανθέντος τοῦ δικαστοῦ· μόνος γὰρ [ὁ] δικαστῆς ὀφείλει, τί ἐστιν ὑπερθεῖσις, ὡς διγ. λβ'. τὸ δὲ ἐν τῇ πρώτῃ διατάξει τοῦ μς'. τιτ. τοῦ ζ'. βιβ. τοῦ κώδικος περὶ τῶν ἄλλων ἀγωγῶν νοεῖ. ἀνάγνωθι καὶ βιβ. ιθ'. τιτ. α'. διγ. μθ'. θεμ. β'. ἦτοι βιβ. ιθ'. τιτ. η'. καὶ βιβ. δ'. τοῦ κώδικος τιτ. λβ'. διατ. ιγ'. ἦτοι κεφ. ζ'. τούτου τοῦ τίτλου, καὶ τιτ. λδ'. ἰδιατ. δ'. ἦτοι βιβ. ιγ'. τιτ. β'. κεφ. λς'. ἀλλ' ἐρεῖ τις, ὅτι μετὰ ψήφου ἐπὶ πάσης καταδίκης εἶσω μὲν τῆς τετραμηνίου τῶν τόκων ἀρχούτων, μετὰ δὲ τὴν τετραμηνίου ἑκατοστημίου ἀρμόζοντος, ὡς βιβ. ζ'. τιτ. νδ'. διατ. α'. καὶ β'.

etiam hereditatis petitio in rem, ut lib. 42. tit. I. cap. ult. Lege et cap. 35. huius tituli et ibi Antiquos. Quaere et lib. 44. tit. 2. cap. ult. et ibi Thalelaei adnotationem. Quaere et cap. 21. In actionibus autem strictis post litem contestatam veniunt fructus et partus, ut them. 2. cap. 3. huius tit. et ibi Antiquos. Lege et Antiquum cap. 2. et thematis 5. cap. 38. huius tit. Lege et them. 3. capitis, et Antiquos de mora docentes, et cap. 24. et 46. et 43. tit. 3. lib. 2. Cum autem mora facta fuerit, ex tempore morae fructus veniunt, ut lib. 24. tit. 8. cap. 9. et ibi tertia adnotatio, et tit. I. huius libri cap. 22. et ibi Stephanus, et lib. 14. cap. 37. Si actio stricta sit, etiam ante moram fructus ante litem contestatam percepti veniunt, ut si stipulatus fuero vacuum possessionem tradi, ut cap. 4. et ibi scholium, et cum stipulatus fuero, rem recte mihi restitui, ut lib. 2. tit. 2. cap. 73. Lege et ibi scholium domini mei. Quaere et lib. 44. tit. 21. cap. 1. them. 6. Veniunt etiam fructus in actiones personales, ut et ostendit cap. 38. huius tituli. Lege et reliqua themata eiusdem capituli et cap. 17.

Ad idem. Quaere lib. 12. tit. 1. cap. 60. quod ob stare videtur, sed in hoc differt. Nam si socius his, quae specialiter lucrificet, usus fuerit, ut usuras praestet, duo concurrere debent, usus et mora. Si vero ipsis principalibus usus sit, tunc etiam citra moram eas praestat. Similiter licet usus non sit, moram autem fecerit circa principalia. Nam cum pro socio actio bonae fidei sit, ex tempore morae usurae in eam veniunt.

7) in bonae fidei iudiciis] Permittitur igitur, ut dictum est, iudici in bonae fidei iudiciis cognoscere de usuris: non de omnibus tamen, sed usque ad sententiam: nam pro tempore post rem iudicatam de his cognoscere non debet, nec cautionem a reo exigere de praestandis usuris, donec iudicatum fecerit. Victor enim iudicati actionem habet, per quam a reo iudicatum potest exigere. Praeterea, ut Paulus ait, ad iudicem non pertinet, spectare ea, quae post condemnationem accidunt, quandoquidem post sententiam iudex esse desinat, ut didicisti lib. 42. Dig. tit. I. dig. 55. seu lib. 9. tit. 3. cap. 52. Cur autem haec? Quoniam officio iudicis usurae a reo exiguntur. Nam in bonae fidei iudiciis et usurae in stipulationem non deductae officio iudicis praestantur. Itaque si iudex de sorte sententiam iam protulerit, neque usurarum in condemnatione mentionem fecerit, etiam usurae praeteriti temporis amissae sunt, quarum nomine specialis actio non competit: nisi provocatio secuta sit. Haec igitur, ut dixi, obtinent in bonae fidei iudiciis. Excipias tutelae actionem. Nam propter utilitatem pupillorum, et legum circa eos providentiam, sive iudicium motum sit, sive motum non sit, in diem sententiae et rationum tutelae reddituarum usurae currere non desinunt. Quodsi pupillus tutelae cum tutore suo nolit experiri, admoneat eum tutor, et si rationes nolit accipere, offerat ei tutor pecunias, et si nolit accipere, obsignet et deponat. Hoc enim si fecerit, cursum usurarum inhibebit.

Enantiophanis. Iudex enim, postquam sententiam dixit, iudex esse desinit, ut lib. 4. tit. 8. dig. 21. seu lib. 7. tit. 2. et lib. 42. tit. 1. dig. 55. seu lib. 9. tit. 3. Lege et lib. 7. Codicis, tit. 46. const. 1. seu lib. 9. tit. 1. cap. 82. quae his, quae hoc loco dicuntur, videtur ob stare. Verum dici potest, hoc caput locum tantum habere in bonae fidei iudiciis, in quibus usurae ex mora currunt officio iudicis. Mora igitur futura non potest examinari, si iudex esse desinit iudex: nam solus iudex definit, quid sit mora, ut dig. 32. Quod autem dicitur in const. 1. tit. 46. lib. 7. Codicis, de reliquis actionibus intellige. Lege et lib. 19. tit. 1. dig. 49. them. 2. seu lib. 19. tit. 8. et lib. 4. Codicis, tit. 32. const. 13. seu cap. 60. huius tituli, et tit. 34. const. 4. seu lib. 13. tit. 2. cap. 37. Verum dicit quis: quoniam post sententiam in omni condemnatione intra quatuor menses usurae cessant, post quadrimestre tempus autem centesimae competunt, ut lib. 7. tit. 54. const. 1.

ἦτοι βιβ. θ'. tit. β'. κεφ. πζ'. καὶ πζ', περιττῶς ὁ δικαστὴς μετὰ ψήφου μνημονεῖ τοκῶν. ἀλλ' ὑπόθου, ὅτι αὐτὸς ὁ δικαστὴς πλατυτέραν ἐπὶ τῇ καταβολῇ προθεσμίαν ἔδωκεν, εἰπὼν τυχόν εἰσὼ διετίας, καὶ ὥστε ἐν τῷ μῆνι τοιούτῳ δίδου τοκῶν. πλατυτέρας γὰρ ὀριζομένης ἐπὶ τῇ καταβολῇ προθεσμίας ἢ τετραμήνου τῆς ἰουδικατικῆς μετὰ τὴν παραδρομὴν αὐτῆς ἄρχεται, ὡς βιβ. μβ'. tit. α'. διγ. β'. ἦτοι βιβ. θ'. tit. γ'. κεφ. β'. καὶ δ'. θεμ. δ'. εἴρηται δὲ καὶ βιβ. ζ'. τοῦ κώδικος tit. γζ'. διατ. α'. ἦτοι βιβ. θ'. tit. γ'. κεφ. η'., ὅτι οὐτὲ δυνάμιν ἐπερωτήσεως ἔχει ἢ τοῦ δικαστοῦ ἀπειλὴ λέγοντος, εἰ μὴ καταβῆται τις τὸ χρέος εἰσὼ τῆςδε τῆς προθεσμίας, δώσει δῆλον τοκόν. [Sch. g. III. 393.]

Ὅμοιως καὶ ἐπὶ τῶν στρίκτων, ὡς ἐγὼ λέγω, εἰ καὶ τῷ Ἐναντιοφανεῖ ἄλλως δοκεῖ. οἶμαι δὲ, ὅτι οὐ καλῶς τὰ ἐκείνου ἔχει. ἀνάγνωθι αὐτόν. τὴν δὲ ἰουδικατικὴν σὺλβι ἀσφάλειαν καὶ ἐπὶ τῶν καλῇ πίστει ἀγωγῶν καὶ ἐπὶ τῶν στρίκτων, ἐκ δικαίας αἰτίας καὶ πρὸ τοῦ χρόνου τῆς καταβολῆς πολλακίς καταδικάζεται τις παρασχῆν, ὡς βιβ. ζ'. tit. ε'. κεφ. μα'. [Sch. g. III. 393.]

ὁ γὰρ ἐνάγων ἄδειαν ἔχει] Κινῶν τὴν ἰουδικατικὴν δύνανται ἀπαιτεῖν καὶ τοὺς μετὰ ἀπόφασιν τόκους, ὡς βιβ. θ'. tit. γ'. κεφ. πη'. καὶ ταῦτα δὲ εἴρηται ἐπὶ πάσης βονα φιδε ἀγωγῆς. καὶ ἀνάγνωθι βιβ. δ'. τοῦ κώδικος tit. λβ'. διατ. ιγ'. ἦτοι τοῦ παρόντος tit. κεφ. ξ'. [Sch. h. III. 393.]

μετὰ τὴν ψήφον] Ζῆτει βιβ. θ'. tit. α'. κεφ. πβ'. καὶ μὴ σοι ἐναντιωθῆ. ἐκεῖ γὰρ, ὡς ἐκ τῶν τοῦ Κυρίλλου ἡμικτυῶν δέκνεται, γινόμενης ἐπὶ τῆς ἀποφάσεως ἐκέλευεν ὁ δικαστὴς τὸν καταδικασθέντα μόνον μέχρι τῆς ἀπὸ καταδικῆς καταβολῆς δίδου καὶ τόκους τοσοῦδε καὶ ἔρρωται καὶ ἢ ἐπὶ τοιούτοις καταδικῆς ὡς μὴ μετὰ ἀσφαλείας γινόμενης, ὅτε τὸ δικαίον ὁ δικαστὴς οὐ παύεται. ἐπὶ δὲ τοῦ παρόντος μετὰ τὸ δοθῆναι τὴν ἀπόφασιν καὶ παυθῆναι τὸν δικαστὴν θεματίζεται γενέσθαι ἢ περὶ τῶν τόκων διαγνώσις, καὶ κατὰ τοῦτο ὁ νομοθέτης ἀνίσχυρον ταύτην φησὶν. τὸ γὰρ λέγειν τὸν Βασιλικὸν τὸν καταδικασθέντα, καὶ μετὰ τὴν ψήφον, δεικνύει τὴν ἀπόφασιν γενόμενῃ καὶ τὸν δικαστὴν παυθῆναι. καὶ ταῦτα μὲν τις. ἐμοὶ δὲ δοκεῖ μὴ καλῶς ἐπιλύσαι τὴν ἐναντιοφανείαν. ἀνάγνωθι γὰρ τὴν ἐνταῦθα τοῦ Ἐναντιοφανοῦς τῶν κεφαλαίων ἐπιλύσιν καλῶς ἔχουσαν. [Sch. i. III. 394.]

Ζῆτει βιβ. θ'. tit. α'. κεφ. πβ'. καὶ μὴ σοι δόξη ἐναντίον. τὸ μὲν γὰρ ἀποφαίνεσθαι τὸν δικαστὴν, ἵνα ἀσφαλισθῆται ὁ καταδικασόμενος δίδου τὰ ἐφ' οἷς ὁ νόμος, εἰ μὴ δίδονται, δίδουσιν ἀγωγῆν, κεκώλυται, ὡς ἐνταῦθα φησὶν. τὸν δὲ δικαστὴν ἀποφαίνεσθαι δίδουσι τοκούς μελλόντας, περιττόν ἐστίν, εἰ καὶ νόμιμον. ἐπεὶ γὰρ ὁ νόμος καὶ χωρὶς τῆς ἀποφάσεως τοῦτο ποιεῖ, ἢ μὲν ἀπόφασιν ὡς περὶ μελλόντα διαλεγόμενης, ὅσον εἰς ταῦτα ἀρχεῖ, ὁ δὲ νόμος τὸ οἰκτεῖον ποιεῖ καὶ χωρὶς ταύτης. [Sch. i. III. 394.]

εἰ μὲν ἐν δικαστηρίῳ] Κυρίλλου. Ἴη τουτέλαε ἐν δικαστηρίῳ ἕως καταδικῆς, καὶ ἔξω δικαστηρίου, ἕως ὅτε οἱ λόγοι ἀποδοθῶσι, τοκούς ἀπαιτεῖ· εἰ μὴ ὁ ἐπίτροπος ὑπο) καὶ σφραγίσει καὶ ἀποθήσει τὰ χρήματα. [Sch. k. III. 394.]

εἰ δὲ ἔξωθεν δικαστηρίου] Σημειῶσαι διαφορὰν τῶν ἐν δικαστηρίῳ σκοπομένων ἀγωγῶν, καὶ τῶν ἐκτὸς δικαστηρίου. καὶ ἴδε, ὅτι ἐλαφρότερα εἰσι τινὰ ἀπὸ δικαστηρίου παρὰ τὰ ἐκτὸς δικαστηρίου· τινὰ δὲ πάλιν εἰσὶν ἐλαφρότερα ἐκτὸς δικαστηρίου γινόμενα αὐτίκα, ὡς ἢ μετὸς καύου· εἰ γὰρ χωρὶς δικαστηρίου προσαγάγῃ τὸ πρῶγμα εὐγνωμόνως, ἐλευθεροῦμαι τῆς ποινῆς, ὡς βιβ. ι'. tit. β'. κεφ. ιδ'. θεμ. β'. πρὸς γούν τῆς τῶν φακτῶν καὶ τῶν θεμάτων ποιότητος καὶ διαφορᾶς ποτὲ μὲν τὸ ἀπὸ δικαστηρίου κρεῖττον ἐστίν, ποτὲ δὲ τὸ ἐκτὸς δικαστηρίου. [Sch. l. III. 394.]

καὶ προσαγάγεται τὰ χρήματα] Τοῦ Ἐναντιοφανοῦς. Τὸ σφραγίσαι καὶ ἀποθεῖσθαι μὴ ἀπλῶς νοήσας, ἀλλὰ κατὰ τὴν ιδ'. διατ. τοῦ λβ'. tit. του δ'. βιβ. τοῦ κώδικος, ἦτοι κεφ. ζς'. τοῦ παρόντος tit. το διγ. η'. τοῦ γ'. tit. του ιη'. βιβ. ἦτοι βιβ. ιδ'. tit. γ'. κεφ. τελευτ. εἶπε, καὶ ἄλλους συν αὐτῷ σφραγίσαι, ὅπερ ἀλλαγῶ οἶκ εἴρηται. ἀνάγνωθι τοῦ παρόντος tit. διγ. ζ'. καὶ λβ'. καὶ περὶ δευτέρου δανειστοῦ προσφερόντος τῷ πρώτῳ, βιβ. η'. τοῦ κώδικος tit. ιη'. διατ. α'. ἦτοι βιβ. κε'. tit. ε'. κεφ. κθ'. ἐν δὲ θ'. διατ.

et 2. seu lib. 9. tit. 2. cap. 86. et 87. supervacue iudex post sententiam usurarum mentionem facit. Sed finge, ipsum iudicem longiorem diem solutioni praestituisse, puta intra biennium, et pronuntiasset, ut interim tales usurae praestarentur. Cum enim longior solutioni praestitutus sit, quatuor menses faciendo iudicato statuti post lapsum biennii incipiunt, ut lib. 42. tit. 1. dig. 2. seu lib. 9. tit. 3. cap. 2. et 4. them. 4. Dicitur autem et lib. 7. Codicis, tit. 57. const. 1. seu lib. 9. tit. 3. cap. 95. vim stipulationis non habere comminationem iudicis dicentis, si quis intra illum diem debitum non exsolverit, certas usuras pendet.

Similiter et in strictis actionibus, ut ego dico, licet aliter sentiat Enantiophanes. Puto autem, non recte se habere, quae ab eo dicuntur. Lege ipsum. Cautionem autem iudicatum solvi tam in bonae fidei iudiciis, quam in strictis ex iusta causa etiam ante tempus solutionis praestare quis saepe damnatur, ut lib. 7. tit. 5. cap. 41.

8) actor enim iudicatum] Actione iudicati usuras etiam post rem iudicatum petere potest, ut lib. 9. tit. 3. cap. 88. Haec autem dicuntur in omnibus bonae fidei iudiciis. Et lege lib. 4. Codicis, tit. 32. const. 13. seu huius tituli cap. 60.

9) ut post sententiam] Quaere lib. 9. tit. 1. cap. 82. nec tibi obstat videatur. Ibi enim, ut ostenditur ex verbis Cyrilli, iudex sententia sua condemnationem certas usuras tantum dependere iussit, quoad pecuniam condemnationis exsolvisset: et valet eiusmodi condemnatio, quod cum cautione facta non sit, cum iudex nondum iudicare desiisset. In hoc autem capite post latam sententiam, et postquam iudex esse desiisset, proponitur de usuris cognovisse, et ideo sententiam non valere ait Iureconsultus. Nam quod ait Basilicus *condemnatum* et *post sententiam*, ostendit, sententiam dictam fuisse, et iudicem esse desiisse. Atque haec quidam. Mihi autem non recte solvisse videtur ea, quae invicem pugnare videntur. Lege enim hoc loco Enantiophanis solutionem horum capitum recte se habentem.

Quaere lib. 9. tit. 1. cap. 82. nec putes cum hoc pugnare. Nam si quidem iudex pronuntiaverit, ut condemnationem cautionem praestet eorum nomine, de quibus, si non dentur, actionem lex dat, rem prohibitam fecit, ut hoc loco dicitur. Iudicem autem pronuntiare de usuris futuri temporis dependendis, supervacaneum est, licet legitimum. Quoniam enim lex et citra sententiam hoc facit, sententia quidem quasi de futuris tractans, quantum ad haec, cessat, lex autem etiam sine ea, quod sum est, facit.

10) si quidem in iudicio] Cyrilli. In actionem tutelae veniunt usurae in diem sententiae, si in iudicio exerceatur: extra iudicium autem in diem, quo rationes redduntur: nisi tutor admonito iuvene pecuniam obsignet et deponat.

11) si vero extra iudicium] Nota differentiam actionum, quae in iudicio considerantur, et earum, quae extra iudicium. Et ecce quaedam, quae in iudicio fiunt, leviora sunt his, quae extra iudicium: rursus quaedam leviora sunt, si statim extra iudicium fiant, ut actio quod metus causa: nam si sine iudicio sponte rem restituo, poena liberor, ut lib. 10. tit. 2. cap. 14. them. 2. Pro factorum igitur et specierum qualitate et differentia interdum quod in iudicio fit, melius est, interdum quod extra iudicium.

12) et pecuniam obtulerit] Enantiophanis. Ob signationem et depositionem ne simpliciter intelligas, sed secundum constit. 19. tit. 32. lib. 4. Codicis, seu cap. 66. huius tit. Digestum 8. tit. 3. lib. 18. seu lib. 19. tit. 3. cap. ult. dicit, alios cum eo obsignasse, quod alibi non extat. Lege huius tit. dig. 7. et 39. et de secundo creditore, qui priori offert, lib. 8. Cod. tit. 18. const. 1. seu lib. 25. tit. 5. cap. 29. In constit. autem 9. tit. 42. lib. 8. Cod. seu lib. 26. tit. 5. cap. 117. addit, si totum

†) Fabr. in marg. supplet ἐπομνήσας τὸν νέον.

τι. μβ'. τοῦ ἡ'. βιβ. τοῦ κώδικος, ἦτοι βιβ. κς'. τι. ε'. κεφ. ριζ'. προστίθουν, ὅτι ἐάν τὸ πᾶν χρεός, καὶ ἐνθα χρεώσται, προσήγαγεν. ἐν δὲ τῷ μς'. βιβ. τι. γ'. διγ. λ'. ἦτοι βιβ. κς'. τι. ε'. κεφ. λ'. ἀποθέσεως οὐ μνημονεῖ πρὸς τὸ ἐλευθέρωθῆναι τὸν χρεώστην καὶ^{κ)} δεξαμένου τοῦ δανειστοῦ. ἀλλ' ἐκέισε^{λ)} δὲ τὰ περὶ τῆς ἀποθέσεως καὶ σφραγίδων ἔλκειν καὶ ἐπιτάθαι τοῖν τὰ πλέον ἐν τῷ μς'. βιβ. εἰρημένα, καὶ μίαν ἕψην ἐκ πάντων [τῶν] εἰσαγόντων τέλειον ποιῆσθαι τὸν τρακτάτον. εἴρηται γὰρ βιβ. α'. τι. γ'. διγ. κς'. καὶ κς'. κη'. ἦτοι βιβ. β'. τι. α'. κεφ. λς'. καὶ λς'. καὶ λη'. ὅτι οἱ προγενέστεροι νόμοι καὶ εἰς τοὺς μεταγενεστέρους ἔλκονται^{μ)} ὅθεν κρατοῦσιν ἐπὶ τῶν ὁμοίων προσώπων τε καὶ πραγμάτων^{ν)} καὶ οἱ μεταγενέστεροι ἔλκονται εἰς τοὺς μεταγενεστέρους^{ο)}, εἰ μὴ ἐναντίοι εἴναι. ὁμοιον βιβ. θ'. τι. δ'. διγ. β'. θεμ. β'. ἦτοι βιβ. ξ'. τι. ε'. κεφ. β'. θεμ. τελευτ. εἴρηται καὶ βιβ. μδ'. τι. ζ'. διγ. μά'. ἦτοι βιβ. γβ', ὅτι ὁσάκις ὁ νόμος ἐνοχλῆν εἰσῆγείται, εἰ μὴ ἤτιως εἶπαι, αὐτῇ μόνῃ τῇ ἀγαγῆ χρῆσασθαι, κινούνται καὶ αἱ πρὸ τοῦ νόμου περὶ αὐτοῦ ἀρμόζουσαι ἀγωγαί. καὶ περὶ τοῦ ὑπερθεμένου δεξασθαι καὶ τοῦ κινδύνου τῶν ἀπολλομένων ἀνάγνωθι τοῦ μς'. βιβ. τι. α'. διγ. πα'. ἦτοι βιβ. κς'. τι. α'. καὶ βιβ. δ'. τοῦ κώδικος τι. λδ'. διατ. ιβ'. ἦτοι βιβ. ιγ'. τι. β'. κεφ. με'. καὶ περὶ ἐμφυτευτικοῦ τέλους βιβ. α'. τοῦ κώδικος τι. δ'. διατ. λβ'. καὶ βιβ. δ'. τοῦ κώδικος τι. ξς'. διατ. β'. καὶ περὶ ἀποθέσεως ὀφρακίων χρημάτων ζητεῖ βιβ. κς'. τι. ζ'. διγ. ζ'. ἦτοι βιβ. λς'. τι. ζ'. καὶ βιβ. ε'. τοῦ κώδικος τι. λς'. διατ. η'. σημειώσαι, ὅτι ὁ προσφέρων χρεός ὀφείλει σφραγίζειν αὐτὸ καὶ ἀποτιθέσθαι. ζητεῖ καὶ τὸ ζ'. καὶ ξς'. κεφ. τοῦ παρόντος τι. καὶ τὸ β'. θεμα τοῦ μά'. κεφ. καὶ βιβ. λς'. τι. ζ'. κεφ. ζ'. καὶ κη'. θεμ. β'. καὶ βιβ. κέ'. τι. ε'. κεφ. λα'. [Sch. m. III. 395.]

β'. Ἰδὲμ. Καὶ^{ν)} εἰ^{ο)} προσωπικὴ ἀγωγή κινεῖται^{ρ)}, δίδονται μετὰ προκατάρξιν τὰ πράγματα, καὶ οἱ μετὰ ταῦτα ληφθέντες κερκοί, καὶ ὁ τοκετός· οἷον γὰρ ἦν ἐν τῇ προκατάρξει τὸ πρῶγμα, τοιοῦτον ὀφείλει δίδοσθαι.

καὶ εἰ προσωπικὴ ἀγωγή] Κυρίλλου. Ἐπὶ περσονάλιας ἀγωγῆς μετὰ προκατάρξιν ἀπαιτεῖται καύσα. δεῖ γὰρ τὸν ἄκτορα οὕτω λαμβάνειν τὸ πρῶγμα κατὰ τὸν τῆς καταδικῆς καιρὸν, ὥσπερ ἂν ἕμμελλεν αὐτὸ ἔχειν, εἰ δ' ἂν αὐτῷ κατὰ τὸν τῆς προκατάρξεως καταβληθῆ^{ρ)} καιρὸν. διὰ τοι τοῦτο τὰς καύσας προσήκων ἐστὶν αὐτῷ ἀποκαταστήναι. Ἐρωτήσας. Καὶ μὴ πολλὰς περσονάλιας ὀρώμεν ἀγωγὰς καὶ πρὸ τῆς προκατάρξεως ἀπαιτούσας τὸν ἐνοχόμενον τόκους, ὡς ἢ πρὸ σοκιο τοὺς ἀπὸ συγχρήσεως καὶ μόρας. ἢ δὲ ἐξ βέηδιτο τοὺς ἀπὸ τραδιαιότος τοκούς ἀπαιτεῖ. ἀλλὰ κἂν ταῦτα οὕτως ἔχη, ὅμως εἰσὶ τινας ἀγωγὰς πρὸ τῆς προκατάρξεως τοκούς μὴ ἀπαιτούσαι, μετὰ δὲ προκατάρξιν πάντως ἀπαιτούσαι τὰς καύσας. διὸ μὴ προσδιορίσας εἶπεν ὁ νόμος, ὅτι μετὰ προκατάρξιν ἀπαιτοῦνται καύσαι καὶ ἐπὶ τῶν περσονάλιαν. ἐπειδὴ ἡβουλήθη κοινῶς περὶ πᾶσῶν περσονάλιαν διαλαβεῖν ἀγωγήν, τῶν τε βίοναι φίδει καὶ τῶν στρίκτων, ἀπροδιορίστως εἶπε, μετὰ προκατάρξιν ἀπαιτεῖσθαι τὰς καύσας. καὶ αἱ στρίκται γὰρ μετὰ προκατάρξιν ἀπαιτοῦσιν, ὡς μανθάνεις ἐν τῷ β'. θεμ. τοῦ ἐπαγομένου διγέστου. [Sch. n. III. 395. sq.]

ἐν τῇ προκατάρξει] Τοῦ Ἐναντιοφρανοῦς. Ἐν τῷ γ'. διγ. θεμ. γ'. τοῦ ες'. τι. τοῦ ιγ'. βιβ. ἦτοι βιβ. ιγ'. τι. α'. λέγει, ὅτι ἐπὶ τῶν βίοναι φίδει τῷ καιρῷ τῆς μῆσου προσέχουμιν, ἐπὶ δὲ τῶν στρίκτων τῇ προκατάρξει. ἀναγνώθι καὶ βιβ. μβ'. τι. α'. διγ. α'. ἦτοι βιβ. θ'. τι. γ'. κεφ. ια'. [Sch. o. III. 396.]

Τοῦ αὐτοῦ. Ἐν τῷ η'. θεματι τοῦ α'. διγ. τοῦ γ'. τι. τοῦ ις'. βιβ. ἦτοι βιβ. ιγ'. τι. β'. φησὶν, ὅτι δὲ ἡ ποσότης^{ρ)} τῶν βίοναι φίδει ἐστὶν, ὅθεν καὶ κερκοὺς καὶ τόκους καὶ πᾶσαν καύσαν ἀπαιτεῖ. ζητεῖ βιβ. β'. τι. β'. κεφ. οε'. ὁ φησὶν Ἀποκαθιστῆν δοκεῖ ὁ δίδους τῷ ἐνάγοντι, ὅσπερ ἡμμελλεν ἔχειν μὴ δικαιομένους. ζητεῖ καὶ βιβ. ιγ'. τι. α'. κεφ. γ'. θεμ. γ'. καὶ βιβ. ξ'. τι. ις'. κεφ. ζ'. θεμ. κ'. [Sch. o. III. 396.]

debitum obtulerit, et eo loco, quo debet. Lib. autem 46. tit. 3. dig. 30. seu lib. 26. tit. 6. cap. 30. depositionis non meminit, ut liberetur debitor, si creditor nolit accipere. Verum quae de depositione et signis dicuntur, illuc quoque trahenda sunt, et ita pleraque, quae lib. 46. dicuntur, intelligenda, et ex omnibus in unum collectis perfectum tractatum facere oportet. Dicitur enim lib. 1. tit. 3. dig. 26. et 27. 28. seu lib. 2. tit. 1. cap. 36. 37. et 38. priores leges etiam ad posteriores trahi: unde obtinent in similibus personis et rebus: et posteriores leges ad priores trahi, nisi contrariae sint. Simile lib. 9. tit. 4. dig. 2. them. 2. seu lib. 60. tit. 5. cap. 2. them. ult. Libro quoque 44. tit. 7. dig. 41. seu lib. 52. dicitur: Quoties lex obligationem introducit, nisi si nominatim dixerit, ut sola ea actione utamur, moventur etiam actiones ante legem eadem de re competentes. De eo autem, qui cunctatur accipere, et periculo eorum, quae perierunt, lege lib. 46. tit. 1. dig. 81. seu lib. 26. tit. 1. et lib. 4. Codicis, tit. 34. const. 12. seu lib. 13. tit. 2. cap. 45. et de emphyteutico canone lib. 1. Codicis, tit. 4. const. 32. et lib. 4. Codicis, tit. 66. const. 2. Et de depositione pecuniae pupillarum quare lib. 26. tit. 7. dig. 7. seu lib. 37. tit. 7. et lib. 5. Codicis, tit. 37. const. 4. Nota, eum, qui debitum offert, illud debere obsignare et deponere. Quare et cap. 7. et 66. huius tit. et them. 2. cap. 41. et lib. 37. tit. 7. cap. 7. et 28. them. 2. et lib. 25. tit. 5. cap. 31.

II. Idem. Et si personalis actio¹⁾ moveatur, L. 2. post litem contestatam praestantur causae, et fructus D. XXII. 1. postea percepti, et partus: nam qualis erat res tempore litis contestatae²⁾, talis praestari debet.

1) et si personalis actio] Cyrilli. In actione in personam post litem contestatam causa praestatur. Actor enim rem talem accipere debet condemnationis tempore, qualem habiturus esset, si tempore litis contestatae ei soluta fuisset. Ac propterea causas ei restitui oportet. Interrogatio. Atqui in pluribus in personam actionibus videmus etiam ante litis contestationem usuras a reo exigi, ut in actione pro socio, si socius moram adhibuerit, aut pecunia usus sit. Actione autem ex vendito usurae petuntur ex die traditionis. Verum licet haec ita se habeant, tamen quaedam actiones sunt, quibus usurae ante litem contestatam non petuntur, post litem autem contestatam omnino causae petuntur. Ideo lex indistincte dixit, post litem contestatam etiam in actionibus personalibus causam praestari. Quia communiter de omnibus actionibus in personam tam bonae fidei, quam strictis agere voluit, indistincte dixit, post litem contestatam causas praestari. Nam in strictis quoque iudiciis post litem contestatam causae praestantur, ut discēs ex them. 2. digesti prolati.

2) tempore litis contestatae] Enantiophanis. In dig. 3. them. 3. tit. 6. lib. 13. seu lib. 13. tit. 1. dicitur, in bonae fidei iudiciis rei iudicatae tempus spectari, in strictis autem litis contestatae. Lege et lib. 42. tit. 1. dig. 11. seu lib. 9. tit. 3. cap. 11.

Eiusdem. In them. 18. dig. 1. tit. 3. lib. 16. seu lib. 13. tit. 2. dicitur, actionem depositi bonae fidei esse, ideoque ea et fructus, et usuras, et omnem causam peti. Quare lib. 2. tit. 2. cap. 75. quo dicitur: Restituere is videtur, qui praestat actori, quod habiturus esset, si controversia ei facta non fuisset. Quare et lib. 13. tit. 1. cap. 3. them. 3. et lib. 60. tit. 17. cap. 7. them. 20.

κ) Fabr. in marg. emendat μὴ δεξ. λ) Sic Fabr. in marg. In textu εἴσε (sic). μ) Fabr. in marg. emendat προγενεστέρους. ν) L. 2. D. h. t. legitur in Syn. p. 113. et paucis mutatis in Sch. 28. novo ad Basil. XIII. 2. cap. 1. edit. nostr. T. II. p. 32. ο) Syn. pro καὶ εἰ habet κἄρ. ρ) Sic Syn. Fabr. κινεῖται. σ) Fabr. in marg. emendat ἡ δειπόται.

L. 3. pr. D. XXI. 1. γ. r) Ἰδεμ. Ἐὰν μετὰ τὴν⁵⁾ ψῆφον καὶ τὴν τετραμήνην⁶⁾ ὑπέρθεσιν ποιήσῃ ὁ κληρονόμος περὶ τὴν καταβολὴν τοῦ ληγάτου⁷⁾, τὰ μέγιστα ψῆφον κέρδη δίδωσι τῷ ληγατῶ, ἐὰν⁸⁾ πρὸ ψῆφου ὑπέρθεσιν οὐκ ἐποίησεν. εἰ καὶ μὴ εὐχερῶς γὰρ πρὸ ὑπερθέσεως δίκη λέγεται, ἀλλ' εἰκὸς λόγον ὑπεῖναι τοῦ Φαλκιδίου. εἰ δὲ πρὸ τῆς προκατάρξεως ἐποίησεν ὑπέρθεσιν, ἐξ ἐκείνου δίδωσι τοὺς καρπούς.

Τῆς μετὰ τὴν ψῆφον τετραμήνου καρπὸς οὐκ ἀπαιτεῖται.

ἐὰν μετὰ τὴν ψῆφον] Κατελείφθη τινὲς φιδεϊκόμισσον. ὁ δὲ δικαστήριον συνεκρότησεν οὐχ ὡς ἀγνωμονοντος τοῦ κληρονόμου, ἀλλ' ἀμφιβάλλοντος καὶ βουλομένου μαθεῖν, εἰ ἄρα ὁ Φαλκιδίος αὐτῷ προσπορίζεται. τυχὸν γὰρ ἔλεγε μὴ ἔχειν τὸ τέταρτον τῆς οὐσίας, καὶ τοῦτον ἐνεκεν μὴ οφείλει αὐτὸν τέλειον φιδεϊκόμισσον καταβαλεῖν· καὶ ἀνίγκη τις ἦν ἐν δικαστηρίῳ τοῦτο ἀποδειχθῆναι. συγκροτηθέντος τοῦτον, ὡς εἶπον, τοῦ δικαστηρίου κατεδικάσθη δοῦναι τὸ φιδεϊκόμισσον ὁ κληρονόμος, καὶ ἔσχε τὴν τετραμήνην, ἥτις τοῖς καταδικασθεῖσι δίδεται. ἀλλὰ τῆς τετραμήνου παραδρομῆς ἀγνωμονήσας⁹⁾, λέγει οὖν ἡ διατάξις· ἐὰν μετὰ τὸν ὡρισμένον τῆς ἰουδικαίας χρόνον ὁ κληρονόμος ἠγνωμόνησε δίδοναι αὐτὸν τῷ φιδεϊκόμισσαρίῳ, πᾶν¹⁰⁾ ὅπερ ἐμελλεν ἔχειν ὁ φιδεϊκόμισσαριος, εἰ δ' ἂν ἀπὸ τοῦ καιροῦ τῆς προκατάρξεως καὶ μέχρι τῆς καταδίκης ἔσχε τὸ πρᾶγμα. ὡστε σημειώσαι, ὅτι εἰ μὴ μετὰ¹¹⁾ μόραν μετὰ τὴν καταδίκην καὶ τὴν τετραμήνην ὁ κληρονόμος ἐποίησεν, οὐκ ἐλάμβανεν ὁ φιδεϊκόμισσαριος τοὺς ἀπὸ προκατάρξεως καὶ μέχρι καταδίκης τοῦ φιδεϊκόμισσου καρπούς. καὶ ἐστὶ τὸ θέμα ἰδικὸν παρὰ τὰ εἰρημένα ἐν τῷ β. διγέστω. ταῦτα μὲν οὖν, ἐπειδὴ τεθεμισται τὸ δικαστήριον ἀνευ μόρας τοῦ κληρονόμου κινήθην. συμβαίνει γὰρ καὶ ἀνευ μόρας κροτηθῆναι δικαστήριον, ὡς ἔνθα, καθάπερ εἶπον, ἀμφιβάλλεται καὶ βούλεται μαθεῖν ὁ κληρονόμος, εἰ περισώζεται αὐτῷ ὁ Φαλκιδίος. εἰ γὰρ ἐξ ἀρχῆς ὁ κληρονόμος ἠγνωμόνησεν, καὶ μόραν ποιήσας ἐνήχθη, καὶ ἐνήχθεις κατεδικάσθη, τότε ἀπὸ τοῦ καιροῦ τῆς μόρας καρπὸς ἀπαιτεῖται τοῦ φιδεϊκόμισσου μέχρι τοῦ τῆς καταδίκης καιροῦ· κἂν τὰ μάλιστα κατὰ τὸν χρόνον τὸν παρεχόμενον τοῖς καταδικασθεῖσιν εἰς ὑπέρθεσιν βούλεται τὸ φιδεϊκόμισσον εὐγνωμόνως καταβαλεῖν. καὶ δῆλος ὁ λογισμὸς. ἐπειδὴ γὰρ μόραν ποιήσας ἐνήχθη, ἀπὸ τοῦ καιροῦ τῆς μόρας εἰκὸς ἀπαιτεῖται τοῦ φιδεϊκόμισσου καρπούς. [Sch. p. III. 396. sq.]

Τὸ φιδεϊκόμισσον μετὰ τὴν ἀπὸ καταδίκης μόραν μετὰ καρπῶν τῶν ἑως ψῆφου τῆς ἰουδικαίας ἀπαιτεῖται. εἰ δὲ προκατάρξις ἀνευ μόρας γένηται, ὅπερ ἐστὶ σπάνιον· τυχὸν γὰρ περὶ Φαλκιδίου ἦν ἡ ζήτησις· μετὰ δὲ τὴν καταδίκην γένηται μόρα, ἀπὸ προκατάρξεως ἕως καταδίκης δίδονται καρποί, οὐ μὴν τῆς τετραμήνου. [Sch. p. III. 397.]

Ἀπὸ προκατάρξεως μέχρι τῆς ψῆφου διὰ τὸ κακοργῆσαι καὶ μετὰ τὴν τετραμήνην. εἰ γὰρ εὐγνωμόνως κατεβίβεν, οὐκ εὐθυσὸς ἐστὶν εἰς τοκοὺς ἢ καρπούς διὰ τὴν μὴ¹²⁾ πρὸ ψῆφου ὑπέρθεσιν οὐκ ἐποίησε. οὐ γὰρ ὡς κακοργῶν ἀεβάλλετο, ἀλλ' ὡς δεδιώς, μήποτε οὐκ ἔχει αὐτὸς τὸν Φαλκιδίον. εἰ γὰρ ὁ Φαλκιδίος περιεσώζετο αὐτῷ, καὶ δῆλον τοῦτο ἐστίν, ἀπὸ τῆς προκατάρξεως ἀπαιτεῖται τὰ τοῦ ληγάτου κέρδη. εἰ δὲ πρὸ τῆς προκατάρξεως ἐποίησεν ὑπέρθεσιν, τοῦτ' ἐστὶ, μὴ ἔχων εὐλογον αἰτίαν ἀντιθεῖναι, ὑπερβίβασε τὸν ληγατῶν, ὡς δεηθῆναι αὐτόν¹³⁾, ἀπαιτεῖ ὁ ληγατῶς μετὰ ὑπέρθεσιν τὰ μέχρι ψῆφου κέρδη τοῦ ληγάτου. [Sch. p. III. 397. sq.]

μὴ μέχρι ψῆφου] Ἀπὸ τοῦ καιροῦ, ἐξότε εἰς τὸ δικαστήριον εἰκυσθῆ. τὰ δὲ πρὸ τούτου πάντα κέρδη κερδαίνει, εἰ

III. Idem. Si post sententiam¹⁾ et quatuor menses heres moram fecerit in solvendo legato, usque ad sententiam²⁾ lucra legatario praestat, si ante sententiam³⁾ moram non fecerit. Nam etsi non facile⁴⁾ lis tractetur ante moram, tamen fortasse ratio ineunda erat legis Falcidiae. Si vero ante litem contestatam⁵⁾ moram fecerit, ex eo tempore fructus praestat⁶⁾.

Post rem iudicatam⁷⁾ quatuor mensium fructus non praestantur.

1) si post sententiam] Fideicommissum cuidam relictum fuerat. Ille autem ad iudicium provocavit, non quod heres infitiaretur, sed quod dubitaret ac scire vellet, an Falcidia locum haberet. Forte enim dicebat, se non habere quadrantem bonorum, ideoque integrum fideicommissum se solvere non debere: et necesse erat, hoc in iudicio approbari. Instituto igitur, ut dixi, iudicio, damnatus heres fuerat, fideicommissum praestare, et quatuor menses habuerat, qui condemnationis praestantur. Verum transactis quatuor mensibus heres recusavit restituere. Dicit igitur constitutio, si post legitimum iudicati tempus heres moram fecerit, eum fideicommissario praestare lucrum omne, quod habiturus esset, si a tempore litis contestatae usque ad sententiam rem habuisset. Itaque nota, si heres post condemnationem et quatuor menses moram non fecerit, fideicommissarium non consecuturum fructus fideicommissi a lite contestata usque ad condemnationem. Et est casus specialis contra ea, quae dicta sunt digesto 2. Haec igitur, quia proponitur iudicium sine mora heredis motum. Interdum enim et sine mora pervenitur ad iudicium, veluti cum heres, ut dixi, dubitat et scire vult, an salva ei sit Falcidia. Nam si heres ab initio frustratus sit, et post moram conventus et condemnatus sit, tunc a tempore morae fructus fideicommissi praestat usque ad tempus condemnationis: licet eo tempore, quod condemnationis dilationis gratia indulgetur, sponte fideicommissum velit restituere. Et ratio manifesta est. Quoniam enim post moram suam convenitur, merito fructus fideicommissi ex tempore morae praestat.

Fideicommissum post moram a tempore condemnationis cum fructibus usque ad rem iudicatam praestatur. Sin autem litis contestatio sine mora facta sit, quod raro accidit (fortasse enim de Falcidia quaestio erat), post condemnationem autem mora facta sit, a tempore litis contestatae in diem condemnationis fructus praestantur, non etiam quatuor mensium.

A tempore litis contestatae usque ad sententiam, quod dolo etiam post quatuor menses fecerit. Nam si ultro fideicommissum restituisset, usurarum aut fructuum nomine non teneretur, quia ante sententiam moram non fecit. Non enim improbe distulit restituere, sed quod metueret, ne Falcidia ei salva esset. Nam si Falcidia salva ei esset, idque certum esset, a tempore litis contestatae commoda fideicommissi praestat. Si vero ante litem contestatam moram fecerit, id est, sine iusta causa distulerit praestationem ita, ut fideicommissarius necesse haberet iudicem adire, merito fideicommissarius post moram usque ad sententiam commoda fideicommissi petit.

2) usque ad sententiam] Ab eo tempore, quo in ius vocatus est. Antiquiora autem lucra omnia sua

r) L. 3. pr. D. h. t. usque ad verba δίδωσι τῷ ληγατῶ legitur in Syn. p. 400. et apud Harm. V. 10. §. 44. s) τὴν omittit Syn. Harm. t) Haud dubie legendum τετραμήνην, ut habent Syn. et Harm. Fabr. habet γεγραμμένην. u) Syn. ληγάτου et postea ληγατῶ. v) Fabrotus ita interpunxit: ἐὰν πρὸ ψῆφου ὑπέρθεσιν οὐκ ἐποίησεν, εἰ καὶ μὴ. εὐχερῶς γὰρ κ. τ. λ. Quod puto falsum esse. Sensus totius loci hic est: Si post sententiam et quatuor menses heres moram fecerit in solvendo legato, usque ad sententiam lucra legatario praestat, scilicet si ante sententiam moram non fecerit. Tunc enim ex eo tempore, quo in mora fuit, lucra praestat. w) Fabr. in marg. emendat ἠγνωμόνησε. x) Fabr. in marg. supplet κέρδος δίδωσιν. y) Fabr. in marg. notat, delendum μετὰ. z) Fabr. in marg. emendat διότι πρὸ ψ. zz) Supple τοῦ προσθέναι τῷ δικαστή.

μήπω ὑπὸ ἡμέραν ὄντος τοῦ ληγάτου καὶ τῆς ἡμέρας ἐνοστάσης καὶ παρὰ τοῦ ληγαταρίου ὀχλούμενος οὐκ ἐδίδοτο, οὐδὲ διὰ τὴν ἐλάθειαν τοῦ Φαλκιδίου, ὡς περὶ τὰ μέσα διέξεισι τὸ κεφάλαιον, ἀλλὰ διὰ τὸ θέλειν αὐτὸν κερδαίνειν τοὺς τοῦ ληγάτου καρποὺς καὶ τὰς καύσας ἀπίστας. τότε γὰρ οὐκ ἐκ τοῦ καιροῦ, ἐξότε καὶ εἰλικύσθη εἰς τὸ δικαστήριον, κἂν ἐγνωμονῆ μετὰ τὴν ψήφον εἰς τὴν τοῦ ληγάτου ἀπόδοσιν, ἐνάγεται ἐπὶ τοῖς καρποῖς τοῦ ληγάτου, ἀλλ' ἐξότε καὶ ἀγλήθη παρὰ τοῦ ληγαταρίου. φαίνεται γὰρ, ὅτι^{α)} ἐπει ἅμα τῷ ὀχλήθηραι οὐκ ἠγγαμονεῖ, ἀλλὰ τὴν ἰουδικαίη ἡπειθεῖ εἰς τὴν τοῦ ληγάτου ἀπόδοσιν, ὅτι καὶ αὐτὸ τοῦτο τὸ ἐλικύσθηραι εἰς δικαστήριον δι' ὑπέρθεσιν ἐποίει. [Sch. q. III. 398.]

Ὁ μὲν ἰνδιξ ἰδικὸν εἶναι τὸ παρὸν θέμα φησί, καὶ διὰ τοῦτο λέγει, τὰ μέχρι ψήφου κέρδη δίδωσι, διότι μετὰ τὴν τετράμηνον μόραν ὁ κληρονόμος ἐποίησε^{α)} καὶ εἰ μὴ ἐγένετο αὐτῇ ἡ μόρα, οὐκ ἂν, φησί, ἐδίδοτο τοὺς ἀπὸ προκατάρξεως καὶ μέχρι τῆς καταδίκης καρποὺς. ἀλλὰ ταῦτα μὲν ἐκείνος, ἐμοὶ δὲ οὐκ ἀρέσκει, ἀλλὰ κατὰ τοὺς καθόλου κανόνας δυνάμενος νοῆσαι τὸ παρὸν, οὕτω δὲ καὶ νοήσω. φησὶ γοῦν, ὅτι τότε δίδωσι τοὺς ἀπὸ προκατάρξεως μέχρι ψήφου καρποὺς, ὅτε πρὸ προκατάρξεως ὑπέρθεσιν οὐκ ἐποίησε. εἰ δὲ πρὸ προκατάρξεως ὑπέρθεσιν ἐποίησε, τότε ἀπὸ τοῦ καιροῦ τῆς ὑπερθέσεως δίδωσι καρποὺς. εἰ δὲ πρὸ προκατάρξεως μὲν ὑπέρθεσιν οὐκ ἐποίησεν, ἐποίησε δὲ μετὰ τὴν τετράμηνον, τότε τοὺς μέχρι ψήφου δίδωσι ὀφρακίῳ τοῦ δικαστοῦ καὶ ἀπὸ τῆς ἀποφάσεως τῆς γενομένης τοὺς δὲ μετὰ τὴν ψήφον δίδωσι ἀπὸ τοῦ νόμου, ὡς κεῖται βιβ. θ'. tit. γ'. κεφ. πς'. καὶ πς'. καὶ τούτου τοῦ τίτλου κεφ. α'. θεμ. γ'. [Sch. q. III. 398.]

Ἐάν γὰρ μετὰ τὸν ὁρισμένον τῆς ἰουδικαίης χρόνον ὁ κληρονόμος ἀγνωμονῆσθαι καταβαλεῖν τὸ ληγάτον, ὅπερ ἐγράψασα^{α)} προσδοκῶ μὴ σωσέσθαι αὐτῷ τὸν Φαλκιδίον, τὸ πᾶν κέρδος, ὅπερ ἐμελλεν ἔχειν ἀπὸ τοῦ καιροῦ τῆς προκατάρξεως μέχρι καταδίκης, λαμβάνει ὁ ληγατάριος διὰ τὴν ὑπέρθεσιν τοῦ κληρονόμου. [Sch. q. III. 398.]

Ἐάν πρὸ ψήφου] Οὐ γὰρ ὑπερτιθεμένου τοῦ κληρονόμου συνέβη κροτηθῆναι τὸ δικαστήριον, ἀλλ' ἀμφιβάλλοντος, εἰ σώζεται αὐτῷ ὁ Φαλκιδίος, εἰ γὰρ ὑπέρθεσιν ποιήσας ὁ κληρονόμος ἐνήχθη^{β)}, ἀπ' οὗ καιροῦ ἐμελλεν δοῦναι τὸ ληγάτον καὶ ὑπερέθετο, δίδωσι τοὺς καρποὺς. ζῆτει κεφ. λβ'. καὶ λδ'. καὶ βιβ. μγ'. tit. α'. κεφ. πβ'. θέμα β'. τὸ τέλος ζῆτει βιβ. β'. tit. γ'. κεφ. ξγ'. λέγον' Οὐ δοκεῖ μόραν ποιῆναι ὁ ἀδόλος εἰς δίκην προκαλονόμενος. ζῆτει καὶ τοῦ παρόντος βιβ. καὶ τίτλου κεφ. κ'. κβ'. κγ'. καὶ κδ'. καὶ βιβ. κβ'. tit. α'. διγ. κθ'. [Sch. r. III. 398. sq.]

Ἐπέρθεσιν δέ^{γ)} καὶ ὁ θελων δικασέσθαι ἤπερ ἀποκαταστήσαι. ἡ γὰρ ὑπέρθεσιν οὐ τῷ νόμῳ ὠφίσται, ἀλλὰ τῇ ἐνόμῳ τοῦ δικαστοῦ. ζῆτει κεφ. κδ'. θεμ. α'. καὶ κεφ. μς'. [Sch. r. III. 399]

εἰ καὶ μὴ εὐχερῶς γὰρ] Σημείωσαι, ὅτι προλήψει ὑπερθέσεως γινομένης δίκη λέγεται, καὶ ὅτι ἡ προκατάρξις μόρα ἐστὶ. καὶ ἀγνωμονῆσθαι τὴν γ'. παραγραφὴν τοῦ θ'. κεφ. τοῦ η'. tit. τοῦ κδ'. βιβ. καὶ βιβ. με. tit. α'. κεφ. πβ'. θεμ. β'. ἤτοι βιβ. μγ'. tit. α'. λέγον' Ἐπέρθεσιν δὲ ποιεῖ καὶ ὁ θελήσας δικασέσθαι ἤπερ ἀποκαταστήσαι. [Sch. s. III. 399.]

Ἡ περὶ τῶν ληγάτων ἀγωγή τῶν στοικίων οὕσα τοὺς μετὰ μόραν τίκτους ἀπαιτεῖ παρὰ τὴν ἀκοίθειαν. ζῆτει καὶ βιβ. μδ'. tit. β'. κεφ. οθ'. θεμ. γ'. καὶ πε. καὶ κ'. καὶ τελευτ. καὶ tit. αὐτοῦ α'. κεφ. πγ'. θεμ. δ'. ε'. καὶ γνώση, ὅτι στοικία ἐστὶν ἡ ἐξ τευταμέντο. [Sch. s. III. 399.]

εἰ δὲ πρὸ τῆς προκατάρξεως] Τυχὸν γὰρ ἐξ ἀρχῆς ἠγνωμονῆσεν ὁ κληρονόμος, καὶ μόραν ποιήσας ἐνήχθη, καὶ ἐναχθεὶς κατεδικάσθη καὶ τότε ἀπὸ τοῦ καιροῦ τῆς ὑπερθέσεως καὶ ἕως καταδίκης δίδωσι τοὺς καρποὺς. σημείωσαι, ὅτι ἡ ἐξ τευταμέντο ἐνταῦθα τοὺς μετὰ μόραν ὁτεδήποτε γενομένην καὶ πρὸ προκατάρξεως καὶ μετὰ προκατάρξιν ἀπαιτεῖ καρποὺς. ζῆτει δὲ κεφ. λη'. θεμ. ε'. λέγον' Ἡ ἐξ στιπουλάτου οὐκ ἀπὸ ὑπερθέσεως, ἀλλὰ μετὰ προκατάρξιν ἀπαιτεῖ καρποὺς. ἀλλὰ καὶ ἡ ἐξ τευταμέντο τοὺς μετὰ προκατάρξιν, οὐ μὴν μετὰ ὑπερθέσιν ἀπαιτεῖ καρποὺς. καὶ ζῆτει βιβ. λ'. διγ. α'. θ'. τελευτ. ἤτοι βιβ. μδ'. tit. α'. κεφ. ηα'. θεμ. τελευτ. ἐνταῦθα δὲ διὰ τοῦτο ἀπαιτεῖ τοὺς μετὰ μόραν καὶ πρὸ προκατάρξεως, διότι καὶ μετὰ τὴν ἀπὸ καταδίκης τετράμηνον

facit, nisi cum legati ex die relictii dies venisset et a legatario interpellaretur, id non praestiterit, non quod vereretur, ne Falcidia interveniret, ut est in digesto circa medium, sed quod legati fructus lucrari vellet, et causas omnes. Tunc enim non ab eo tempore, quo in ius vocatus est, licet paratus sit, post sententiam legatum restituere, fructuum legati nomine convenitur, sed ab eo tempore, quo interpellatus est a legatario. Quoniam enim statim atque interpellatus est, ultro fideicommissum non restituit, sed expectavit, donec actione iudicati ad restitutionem legati compelleretur, videtur etiam id ipsum, quod in ius vocatus sit, frustrationis causa fecisse.

Index quidem ait, hoc themá speciale esse, et ideo dicit, usque ad sententiam commoda praestat, quia post menses quatuor heres moram fecit: et nisi haec mora intercessisset, fructus, inquit, non praestaret a tempore litis contestatae usque ad condemnationem. Atque haec quidem Index. Mihi autem non placet, sed cum secundum regulas generales id possim intelligere, sic etiam intelligam. Ait igitur, eum fructus praestare ex tempore litis contestatae usque ad sententiam, quando ante litem contestatam moram non fecit. Si vero ante litem contestatam moram fecit, tunc a tempore morae fructus praestat. Si vero ante litem quidem contestatam moram non fecit, fecit autem post quatuor menses, tunc fructus praestat usque ad sententiam officio iudicis, et a tempore condemnationis: post sententiam autem fructus praestat ex lege, ut habetur lib. 9. tit. 3. cap. 86. et 87. et huius tituli cap. 1. them. 3.

Nam si heres post legitimum iudicium tempus recuset legatum solvere, quod retinuit existimans, salvam ipsi non esse Falcidiam, legatarius lucrum omne, quod habiturus erat a tempore litis contestatae usque ad condemnationem, accipiet propter moram heredis.

3) si ante sententiam] Non enim, quod heres moram faceret, ad iudicem perventum est, sed quod dubitaret, an salva ei esset Falcidia. Nam si cum heres moram faceret, conventus sit, ab eo tempore, quo legatum dare debuit et moram fecit, fructus praestat. Quaere cap. 32. et 34. et lib. 43. tit. 1. cap. 82. them. 2. in fine. Quaere lib. 2. tit. 3. cap. 63. quo dicitur: Non videtur moram facere, qui sine dolo malo ad iudicium provocat. Quaere et huius libri et tituli cap. 21. 22. 23. et 24. et lib. 22. tit. 1. dig. 29.

Moram autem facit, qui litigare mavult, quam restituere. Mora enim lege definita non est, sed notione iudicis. Quaere cap. 24. them. 1. et cap. 47.

4) nam etsi non facile] Nota, ex praesumptione litem dici post moram factam, et litis contestationem pro mora haberi. Et lege adnotationem 3. capitibus 9. tit. 8. lib. 24. et lib. 45. tit. 1. cap. 82. them. 2. seu lib. 43. tit. 1. quo dicitur: Moram autem facit et qui litigare mavult, quam restituere.

Legati actione, cum sit stricti iuris, usurae petuntur contra iuris rationem. Quaere et lib. 44. tit. 2. cap. 79. them. 3. et cap. 85. et 21. et ult. et tit. 1. eiusdem libri, cap. 83. them. 4. 5. et discas, actionem ex testamento strictam esse.

5) si vero ante litem contestatam] Fortasse enim heres ab initio fideicommissum restituere recusavit, et post moram conventus et condemnatus est: et tunc a tempore morae usque ad condemnationem fructus praestat. Nota, hoc loco actione ex testamento peti fructus post moram quandoque factam et ante litem contestatam, et postea. Quaere autem cap. 38. them. 5. quo dicitur: In actionem ex stipulatu non a tempore morae, sed post litem contestatam veniunt fructus. Sed et in actionem ex testamento veniunt fructus post litem contestatam, nec vero post moram. Et quaere lib. 30. dig. 91. them. ult. seu lib. 44. tit. 1. cap. 91. them. ult. Hoc loco autem ideo praestantur

α) Fabr. in marg. notat, delendum ὅτι. αα) Lege δ παρακράτησε. β) Sic Fabr. in marg.: in textu ἐνηχθήθη. γ) Fabr. in marg. addit ποιεῖ.

ὁ καταδικασθεὶς ὑπερέθετο. χάριν γοῦν τῆς αὐτοῦ τιμωρίας τοῦτο ποιεῖ ὁ νομοθέτης, ὡς κακοῦργου ὄντος τοῦ ὑπερέθεντος^{cc}). [Sch. t. III. 399.]

ἔξ ἐκείνου δίδωσι τοὺς καρπούς] Τοῦτο κατὰ τὸ πάλαι κρατοῦν εἶρηται, διότι καὶ τὸ προκείμενον νόμιμον διγεστόν ἐστι. κατὰ μέντοι τὸ σημερινόν κρατοῦν, εἴτε τὴν ἰν ἡμέκινεὶ ὁ ληγατάριος, εἴτε τὴν ἔξ τεταμέντο, τοὺς μετὰ προκαταρξίν, καὶ οὐχὶ τοὺς μετὰ ὑπέρθειν ἀπαιτεῖ καὶ καρπούς καὶ τοκετούς καὶ τόκους. καὶ ἀνάγνωθι τὸ τελευτ. κεφάλαιον τοῦ β. τι. τοῦ μδ. βιβ. ὅπερ διάταξις ὃν ἐκαινοτόμησε τὰ παλαιά. ἀνάγνωθι καὶ τὸ ἡα. κεφ. ὁμοιον ὃν καὶ τοὺς παλαιούς ἀμφοτέρων. [Sch. u. III. 400.]

τῆς μετὰ τὴν ψῆφον] Ὁ καταδικασθεὶς οὐκ ἀπαιτεῖται καρπούς τοῦ χρόνου τοῦ φιλοτιμηθέντος αὐτῷ παρὰ τῶν νόμων, τοῦτ' ἐστὶ, τῆς τετραμήνου τῆς τρεχούσης μετὰ τὴν καταδικήν. τοῦτο γὰρ τοῦ χρόνου τὸ διάστημα τοῖς καταδικασθεῖσι πρὸς ὑπέρθειν, οὐ μὴν τοῖς ἄκτορσι πρὸς κέρδους περιουσιμῆται. [Sch. x. III. 400.]

Ἐπιπὼν ἀνωτέρω, ὅτι [δ] μετὰ τὴν ψῆφον ποιήσας ὑπέρθειν καὶ μέχρι ψῆφου δίδωσι τόκους καὶ τοὺς μετὰ τὴν τετραμήνον, ἣν ἔπαυε, αὐτῆς γὰρ τῆς τετραμήνου τόκος οὐκ ἀπαιτεῖται ἢ καρπός. ἀνάγνωθι καὶ βιβ. θ. τι. γ. κεφ. πς. καὶ πς. [Sch. x. III. 400.]

Τοῦ Ἐναντιοφανοῦς. Ἀνάγνωθι τὸ ἐξῆς θέμα, καὶ διγ. λέ. καὶ βιβ. ζ. τοῦ κώδικος τι. γγ. διατ. ζ. καὶ τὸν νδ. τι. τοῦ αὐτοῦ βιβ. καὶ τὴν α. τῶν νεαρών. [Sch. x. III. 400.]

L. 3. §. 1. *Kān*^d) οὐκ ἔστι καλῆ πίστει ἢ^{dd}) ἐξεταστικῆ ἀγωγῆ, λαμβάνει τὰ πράγματα ὁ ἐνάγων μέχρι ψῆφου. ὑπὲρ γὰρ τοῦ μετὰ τὴν ψῆφον χρόνου καρπός οὐ δίδεται.

κἂν οὐκ ἔστι καλῆ πίστει] Καὶ ἐπὶ τῶν ἀγωγῶν τῶν μίτε ἀρbitραρίων μίτε βόνα φίδε, τοῦτ' ἐστὶ καὶ ἐπὶ τῶν στρίκτων αἰ μετὰ προκαταρξίν ἀρχοντος^c) καῦσαι μέχρι τοῦ καιροῦ τῆς ἀποφάσεως. οὐδὲν δὲ ἀπαιτοῦσιν οὐδὲ αὐταὶ παντελῶς ὑπὲρ τοῦ χρόνου^{cc}) μετὰ καταδικήν εἰς ὑπέρθειν παρεχομένου τοῖς καταδικασθεῖσι, λέγω δὲ τῆς τετραμήνου. τὸ δὲ εἰρημένον, ὅτι καὶ ἐπὶ τῶν ἀγωγῶν μίτε ἀρbitραρίων, μίτε βόνα φίδε, αἰ μετὰ προκαταρξίν ἀρχοντος^f) καῦσαι πρὸς ἀντιδιαστολήν^g). ἔγνωσ γὰρ ἐν τῷ προλαβόντι διγέστω, ὅτι πᾶσα περσοναλία τὰς μετὰ προκαταρξίν ἀρχι καιροῦ τῆς καταδικῆς καῦσαι ἀπαιτεῖ. [Sch. y. III. 400.]

Κυρίλλου. Καὶ ἐπὶ τῶν στρίκτων αἰ καῦσαι ἀπὸ προκαταρξέως ἕως καταδικῆς φέρονται, οὐ μὴν τῆς τετραμήνου Ἰωάννου. Ζητεῖ τι. θ. τοῦ κδ. βιβ. τῶν Βασιλικῶν κεφ. β. θεμ. α. τῶν εἰς αὐτὸ παραγραφῶν τὴν δευτέραν, καὶ μαθήσῃ, ὅτι ὁ ἀρbitραρίος τύπος ἐπὶ μόνων τῶν στρίκτων ἔχει χρόνον. ἀνάγνωθι τὸ ε. καὶ ζ. κεφ. τοῦ αὐτοῦ τι. καὶ τὸ ζ. ἀνάγνωθι καὶ ἐν τῷ αὐτῷ τι. τὸ ε. καὶ ζ. θεμα τοῦ β. κεφ. αὐτῶν εἰς αὐτὸ παραγραφῶν τὴν ἑσχάτην. λέγει γὰρ, ὅτι αἰ στρίκται ἀρbitραρίως κινούμενα μιμούνται τὰς βόνα φίδε ἀγωγῆς. [Sch. y. III. 400. sq.]

Ἐξεταστικῶν λέγονται αἰ στρίκται, διότι ἐπὶ τῶν βόνα φίδε ἀγωγῶν, ἐάν διὰ πρωτοτύπου ἀγωγῆς ἀπαιτηθῆ τὸ κεφάλαιον, παροραθῆ δὲ τὸ διαφέρον, δύναται καὶ ἐπὶ τῶν διαφερόντων μόνον ἢ πρωτότυπος ἀγωγή πάλιν κινεῖσθαι, κἂν ἅπαξ ἔτιχθε τμηθῆναι δι' ἀποφάσεως. ἐπὶ δὲ τῶν στρίκτων οὐκ ἔστι τοῦτο, ἀλλ' ἐάν ἅπαξ κινήθῃ, τότε ὀφείλει καὶ τὸ διαφέρον ἐρευνᾶσθαι καὶ ἐξετάζεσθαι. ἐάν γὰρ παρασιωπήσῃ καὶ ἀπαιτηθῆ τὸ κεφάλαιον διὰ τῆς πρωτοτύπου ἀγωγῆς, μηδενὸς λόγου τοῦ διαφερόντος γινόμενον, οὐκ ἔτι κινεῖσθαι δύναται. ζητεῖ καὶ βιβ. κδ. τι. θ. κεφ. β. καὶ τὸν αὐτοῦ Παλαιὸν ἀναγκαιότατον ὄντα. πᾶσα γοῦν στρίκτη διὰ τοῦτο ἀρbitραρία λέγεται. [Sch. y. III. 401.]

λαμβάνει τὰ πράγματα] Τὸ πλάτος ἔχει καύσας, ἦγον τὸν καρπὸς καὶ τὰς καύσας τὰς ἀπὸ μόρας οἰασθῆντος, εἴτε πρὸ προκαταρξέως γενομένης, εἴτε καὶ μετὰ προ-

post moram et ante litem contestatam, quia condemnatus etiam post quatuor menses a condemnatione moram fecit. Eius igitur coercendi causa hoc facit Iureconsultus, quod improbe fecerit, qui fideicommissum restituere quodatus est.

6) ex eo tempore fructus praestat] Hoc dicitur secundum ius, quod olim obtinuit, quoniam quod hoc loco proponitur, digestum est. Secundum ius vero, quod hodie obtinet, sive in rem agat legatarius, sive ex testamento, fructus, partus et usuras post litem contestatam consequitur, nec vero post moram. Et lege cap. ult. tit. 12. lib. 44. quod cum constitutio sit, iura vetera innovavit. Lege et cap. 91. quod simile est, et Antiquos utriusque.

7) post rem iudicatam] Condemnatus non praestat fructus temporis, quod ei a legibus indulgetur, id est, quatuor mensium, qui post condemnationem currunt. Hoc enim temporis intervallum indultum est condemnatis dilationis gratia, non actoribus lucri causa.

Cum supra dixerit, eum, qui post sententiam moram fecit, usuras praestare usque ad sententiam, et post quatuor menses, nunc subiicit: Usurae enim et fructus quatuor mensium non praestantur. Lege et lib. 9. tit. 3. cap. 86. et 87.

Enantiophanis. Lege thema sequens, et dig. 35. et lib. 7. Codicis, tit. 53. const. 7. et tit. 54. eiusdem libri, et Novellam 1.

Quamvis nec bonae fidei⁸⁾, nec arbitraria actio sit, causas actor⁹⁾ usque ad sententiam accipit. Nam eius temporis, quod post rem iudicatam fluxit, fructus non praestatur.

8) quamvis nec bonae fidei] In his quoque actionibus, quae nec arbitrarie sunt, nec bonae fidei, id est, etiam in strictis, causae a tempore litis contestatae usque ad rem iudicatam praestantur. Nihil autem his petitur eius temporis nomine, quod post condemnationem dilationis causa condemnatis datur, id est, quatuor mensium. Quod autem dictum est, in his quoque iudiciis, quae non sunt arbitraria, nec bonae fidei, post litem contestatam causas praestari, dictum est ad differentiam. Didicisti enim in superiore digesto, in omnem personalem actionem post litem contestatam usque ad tempus condemnationis causas venire.

Cyrilli. Etiam in strictis iudiciis causae a lite contestata usque ad rem iudicatam veniunt, nec vero quatuor mensium. Ioannis. Quaere tit. 9. lib. 24. Basilicorum, cap. 2. them. 1. adnotationem secundam, et disces, arbitrarium formulam in strictis tantum iudiciis locum habere. Lege 5. et 6. caput eiusdem tit. et cap. 7. Lege et in eodem titulo them. 6. cap. 2. et ad illud adnotationem ultimam. Dicit enim, strictas actiones arbitrarie motas imitari actiones bonae fidei.

Arbitrarie dicuntur stricti iuris actiones, quoniam in bonae fidei actionibus, si per actionem principalem sors petita sit, omissum autem sit id, quod interest, eius quoque tantum nomine rursus actio principalis moveri potest, licet semel res per sententiam decisa sit. In strictis autem non idem est: sed cum semel agitur, id etiam, quod interest, inquiri et examinari debet. Nam si id silentio praeterierit, et sors actione principali petita sit, nulla ratione habita eius, quod interest, iterum moveri non potest. Quaere et lib. 24. tit. 9. cap. 2. et eius Antiquum valde necessarium. Omnis igitur stricta actio propter id arbitraria dicitur.

9) causas actor] Latior contextus habet, causas, id est fructus et causas ex mora qualibet, sive ante litem contestatam facta sit, sive postea usque ad rem

cc) τοῦ addidi. Fabr. ὑπερέθεντος (sic). d) Legitur hic locus etiam in Sch. 28. novo ad Basil. XIII. 2. cap. 1. edit. nostr. T. II. p. 32. sq. Initium est: κἂν οὐκ ἔστι βόνα φίδε ἢ ἀρbitραρία ἀγωγή, λαμβάνει τὰς καύσας ὁ ἄκτωρ κ. τ. λ. dd) Legendum ἦ. e) Fabr. in marg. emendat ἀπαιτοῦνται. ee) Adde τοῖ. f) Fabr. in marg. emendat ἀπαιτοῦνται. g) Fabr. in marg. supplet λέγεται.